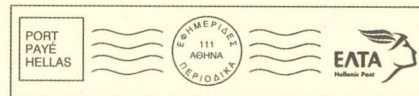

η φωνή ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΕΝ ΑΤΤΙΚΗ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΝΩΝ • ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΙΔΑΚΗ 20 • 111 43 ΑΘΗΝΑ • ΚΩΔΙΚΟΣ 6746

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 9 • ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2004 • ΑΘΗΝΑ 30-12-2004

Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΑΡΑΧΘΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΚΟΥ

Το 1996 η Εταιρεία ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. προέβη στην εκπόνηση μιας Τομεακής Χωροταξικής Ειδικής Μελέτης για την ανάδειξη της ευρύτερης περιοχής των Τζουμέρκων και ιδιαίτερα των ποταμών Άραχθου και Καλαρρύτικου, αποβλέποντας στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αιεφόρο ανάπτυξη της περιοχής αυτής. Η μελέτη αυτή εκπονήθηκε σύμφωνα με τις προδιαγραφές των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών της ΚΥΑ 69269/90 και περιλαμβάνει τους Δήμους, Τζουμέρκων,

Πραμάντων, Κατσαναχωρίων, Παμβώτιδας και τις Κοινότητες του Συρράκου, των Καλαρρυτών και του Μασουκίου. Στην περιοχή περιλαμβάνονται πανέμορφοι και παραδοσιακοί οικισμοί, μοναδικά οικοσυστήματα, σπάνιοι γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, απειλούμενα είδη της πανίδας και της χλωρίδας. Οι κοίτες ειδικότερα και η παρόχθια ζώνη του Άραχθου και του Καλαρρύτικου κρίνονται ως περιοχές άμεσης προστασίας.

Συνέχεια στη σελ. 3

η φωνή των ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

Ιδιοκτήτης
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΤΤΙΚΗ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΝΩΝ
Γιάννη Σταθά 6, 106 72 Αθήνα

Εκδότης
ΣΠΥΡΟΣ ΦΑΣΟΥΛΑΣ
Γιάννη Σταθά 6, 106 72 Αθήνα
Τηλ. Γραφείου: 210 36 38 235

Διεύθυνση
ΙΩΑΝΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Καταιμπήρη 40, 155 61 Χολαργός
Τηλ.: 210 65 35 902

ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 15€

Οι Συνδρομές καταβάλλονται
• είτε με ταχυδρομική επιταγή
• είτε με εγγραφή του ονόματος
του καταθέτη
στο Λογαριασμό 121/772769-09
Ταμειευτήριο Εθνικής
Τράπεζας Ελλάδος
στο όνομα ΕΛΕΝΗ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ
Αγίας Τριάδος 35, Γλυφάδα 166 74
Τηλ.: 210 96 13 495, 210 86 76 865

Στη Λάρισα
στον ΧΡΗΣΤΟ ΚΟΤΑΡΕΛΑ
Τηλ.: 2410 28 91 121

Στα Ιωάννινα και τους Καλαρρύτες
στον ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΑ ΖΑΓΚΛΗ
Τηλ.: 26590 61 518 - 26510 48 843

Υπεύθυνη για τις διευθύνσεις
και την ταχυδρόμηση
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΑΚΟΥΛΑ
Γεωργίου Μαριδάκη 20, 111 43 Αθήνα
Τηλ. 210 20 20 356

Εκδοτική παραγωγή
Ηπειρωτικές Εκδόσεις «Πέτρα»
Οικονόμου 32, 106 83 Αθήνα
Τηλ.: 210 82 33 830
Fax: 210 82 38 468

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Προσκύνημα στην πατρώα γη

Όταν μαζεύονται οι Καλαρρυτινοί πιάνουν τις κουβέντες και ξανακτίζουν μ' αυτές το χωριό τους. Πόσα και πόσα αναπτυξιακά σχέδια δεν έχουν ακουστεί σ' αυτές τις συζητήσεις, από τα απλά μέχρι τα πλέον σύνθετα και μεγαλόπνοα.

Η πρόταση όμως που ακούστηκε σε πρόσφατη συνάντηση και αποτελεί την αφορμή τούτου του σημειώματος, είναι η απλούστερη, αλλά και καταλύτης, πιστεύουμε, για το ξαναζωντανέμα της πατρίδας μας. Ας τη γράψουμε όμως αμέσως για να μη σας βασανίζουμε:

«Οι διασκορπισμένοι ανά τον κόσμο Καλαρρυτινοί να επισκέπτονται κατ' ελάχιστο μία φορά το χρόνο, έστω και για λίγες ημέρες τον τόπο της καταγωγής τους».

Παραδεχθήκαμε την ορθότητα της πρότασης, χωρίς να τη θέσουμε σε περισσότερη βάσανο και ανάλυση, φαίνεται όμως πως αυτή τυπώθηκε ασυναίσθητα στο μυαλό μας κι άρχισε να μας βασανίζει.

Δε θα γράψουμε όλες τις σκέψεις και τα επιχειρήματα που τριγύρισαν στο κεφάλι μας. Άς απαριθμήσουμε μόνο λίγα για να σας βάσουμε κι εσάς σε σκέψεις. Σκεφτείτε πόσες χιλιάδες είναι οι έχοντες κατά τον α' ή β' τρόπο Καλαρρυτινή καταγωγή, οι οποίοι, όταν θα έρθουν, δε θα είναι μόνοι τους, αλλά θα συνοδεύονται από δικούς τους και φίλους. Άρα χιλιάδες οι επισκέπτες κάθε χρόνο.

Τι να κάνουν, όμως, στους Καλαρρύτες που θα επισκεφτούν; Πάρα πολλά έχουν για να γεμίσουν το χρόνο τους με σπουδαιότερο όμως το προσκύνημα. Προσκύνημα στον τόπο, στις ρίζες. Εκεί είναι η πλάτεια με τις κερκίδες, όμοια όπως την έβλεπαν στη φωτογραφία του γάμου του προπάππου με την προγιαγιά. Παρακάτω η «Γκούρα» να πιουν κι αυτοί δροσερό νερό. Στον Αϊ - Νικόλα τους περιμένουν άδεια τα σταθισία που κάθονταν δικοί τους άνθρωποι. Κάπου παραπέρα μπορεί να τους δείξουν το μισογκρεμισμένο ή γκρεμισμένο πατρικό, άσχετα σε ποιόν ανήκει σήμερα.

Αν ανηφορήσετε λίγο θα βρεθείτε - προσέξτε είναι σκληρό) - στο νεκροταφείο. Κάπου εκεί είναι και ο οικογενειακός τάφος. Αν δεν τον βρείτε δεν πειράζει, ανάψτε στο μανουάλι της εκκλησίας το κερί στη μνήμη των προγόνων σας. Στο Κοινοτικό Κατάστημα θα ψάξετε τα συνταγμένα το 1914 δημοτολόγια για να συμπληρώσετε το γενεαλογικό σας δέντρο. Κι όταν το βράδυ κουρασμένοι καταλήξετε στην ταβέρνα, για να γευτείτε τα ωραία και νοστιμότατα εδέσματα, μη διαστάσετε ν' αρχίσετε εσείς το τραγούδι. Πού ξέρετε, μπορεί να έρθουν και τα όργανα και τότε θα γίνει το αξέχαστο καλαρρυτινό γλέντι.

Κάπως έτσι την πατήσαμε κι εμείς όταν πήγαμε για πρώτη φορά και τώρα κτυπάμε κάρτα κάθε χρόνο στους Καλαρρύτες μας. Γι' αυτό είμαστε σίγουροι ότι το ίδιο θα πάθετε κι εσείς.

Μην ακούσετε αυτούς που θα σας πουν: «Μα πού θα πάτε, πού θα μείνετε, τι θα φάτε» και άλλα τέτοια. Σας βεβαιώνουμε πως σήμερα είναι όλα πιο εύκολα από παλιά και όσο περνούν τα χρόνια θα γίνονται ευκολότερα και καλύτερα. Προγραμματίστε, λοιπόν, και κάντε πράξη αυτή την επίσκεψη και να είστε σίγουροι πως οι Καλαρρύτες, η πατρώα γη, όπου θα βρείτε τις ρίζες σας, θα σας ανταμείψει.

Αν μ' αυτά τα λίγα ερεθίσματα που γράψαμε σας ήρθαν στο μυαλό αφηγήσεις και περιγραφές της μάνας, της γιαγιάς... και κύλησε κι ένα δάκρυ, δεν πειράζει, δεν είναι κακό.

Ευτυχισμένο το 2005, αγαπητοί συμπατριώτες και φίλοι αναγνώστες, και μήπως του χρόνου προγραμματίσουμε να κάνουμε Χριστούγεννα ή και Πρωτοχρονιά στους Καλαρρύτες. Σκεφτείτε το.

Η Σύνταξη

Τα άρθρα δεν εκφράζουν - κατ' ανάγκη - και τις απόψεις του Συλλόγου.

Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΑΡΑΧΘΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΚΟΥ

Συνέχεια από τη σελ. 1

Η μελέτη συνέταξε και ένα προσχέδιο Προεδρικού Διατάγματος χαρακτηρισμού των βιοτόπων του Αραχθού και του Καλαρρύτες, καθώς και της ευρύτερης περιοχής Τζουμέρκων, ως περιοχών προστασίας της φύσης και της οικοανάπτυξης, ώστε η όλη προσπάθεια να κατευθύνεται και να εξασφαλίζεται από τις διατάξεις ενός Προεδρικού Διατάγματος.

Στην κατεύθυνση αυτή καταλήγουν και οι προτάσεις του Χωροταξικού Σχεδίου του Ν. Ιωαννίνων και η μελέτη ανάδειξης των Τζουμέρκων που είχε εκπονηθεί από τον ΟΟΣΑ.

Ειδικότερα, για την περιοχή των Καλαρρυτινών, προτείνεται η ένταξη της στην κατηγορία της οικοανάπτυξης του ν. 1650, ενώ η κοίτη του Καλαρρύτες ποταμού, καθώς και μία ζώνη πλάτους 1 χλμ δεξιά και αριστερά του, προτείνεται να χαρακτηριστεί ως ζώνη προστασίας της φύσης.

Οι «Προτάσεις διαχείρισης» της μελέτης προτείνουν, ως γενικές κατευθύνσεις, για το σύνολο της περιοχής της μελέτης:

α) Την ενθάρρυνση της εκτατικής γεωργίας και κτηνοτροφίας,
β) Τον περιορισμό ή και την απομάκρυνση των οχλουσών δραστηριοτήτων,
γ) Τη διατήρηση της φυσικότητας και της ποικιλομορφίας του δασικού τοπίου,
δ) Την προστασία και τη διαχείριση του δάσους της υβριδογενούς ελάτης,
ε) Τη διατήρηση των ανοιγμάτων και των λιβαδιών,
στ) Τον έλεγχο της παράνομης αλιείας και του κυνηγιού,
ζ) Τη διατήρηση των βοσκοτόπων σε εκτατική μορφή και
η) Την ενθάρρυνση δραστηριοτήτων που συνδέονται με την ήπια ανάπτυξη διαφόρων μορφών τουρισμού και άλλων κλάδων της οικονομίας που μπορούν να τους πλαισιώσουν.
Για να προωθήσει τον ήπιο και εναλλακτικό-θεματικό τουρισμό, η μελέτη προτείνει:

α) την προώθηση ήπιων και ισόρροπων επεμβάσεων, χωρίς δαπανηρές εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας, (π.χ. μετατροπή παραδοσιακών κτισμάτων σε μικρούς ξενώνες υψηλής αισθητικής κ.λπ.),

β) Την απόρριψη του μαζικού τουρισμού και της προκατασκευασμένης αναψυχής, ώστε να ελκύνονται τουρίστες υψηλού μορφωτικού επιπέδου και αυξημένης ευαισθησίας, όσον αφορά το περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομία, που δεν ρυπαίνουν ούτε αλλοιώνουν τον χώρο, αλλά αντίθετα τον σέβονται και τον προστατεύουν,

γ) την αποφυγή της τουριστικής μονοκαλλιέργειας, και την προώθηση εναλλακτικών ή θεματικών μορφών τουρισμού, όπως π.χ. η ορειβασία, η γνωριμία και η μελέτη της παραδοσιακής αργυροχοΐας, η παρατήρηση της ζωής των πουλιών κ.λπ.,

δ) το τουριστικό ενδιαφέρον θα πρέπει να οφείλεται στις φυσικές, τις κοινωνικές και τις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης περιοχής. Αυτός δηλαδή που θα επισκεπτεται τους Καλαρρύτες π.χ., θα έρχεται διότι θα ενδιαφέρεται να γνωρίσει και να απολαύσει τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της περιοχής και όχι διότι θα ενδιαφέρεται απλώς να επισκεφθεί κάποια ορεινή περιοχή, αδιαφορώντας αν αυτή βρίσκεται στο Μαινάλο ή στην Πίνδο.

Γενικότερα δηλαδή, η μελέτη προτείνει την ανάπτυξη του οικτουρισμού και του αγροτουρισμού και αποβλέπει στη βελτίωση της ευημερίας, αλλά και της ποιότητας της ζωής των κατοίκων, καθώς και στην κατανόηση από αυτούς της αναγκαιότητας της διαφύλαξης και της προστασίας του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής τους. Αποβλέπει επίσης και στη διατήρηση της παραδοσιακής φυσιογνωμίας των οικισμών.

Με την εφαρμογή της μελέτης θα ενισχυθούν και θα βελτιωθούν οι υποδομές στις μεταφορές (δρόμοι κ.λπ.) και θα κατασκευασθούν μικρά έργα

που είναι απαραίτητα για την επίτευξη των στόχων της (μονοπάτια, μνημεία, λιθόστρωτα κ.λπ.). Θα δοθούν, επίσης, κίνητρα και χρηματοδοτήσεις σε όσους αποδεχθούν να επενδύσουν και να εργασθούν προς τις προαναφερθείσες κατευθύνσεις και θα κατασκευασθούν και οι απαραίτητες υποδομές. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι Καλαρρύτες περιλαμβάνονται στους οικισμούς τους οποίους επιλέγει η μελέτη για τη δημιουργία τουριστικών ξενώνων μικρού μεγέθους (10-15 δωματίων), ώστε η αυξημένη ζήτηση που προσδοκάται, να καλύπτεται από πολλές μικρές μονάδες, αντί από ένα μεγάλο ξενοδοχείο.

Από όλα τα προεκτεθέντα προκύπτει, πέραν των άλλων, ότι η πορεία και οι στόχοι που επέλξαν και ακολουθήσαν μέχρι σήμερα όλοι οι φορείς των Καλαρρυτινών από κοινού (Σύλλογοι, Κοινότητα, Συνεταιρισμός), μέσα από τον «Άτυπο Φορέα Ανάπτυξης των Καλαρρυτινών» και την «Αναπτυξιακή Εταιρεία των Καλαρρυτινών Α.Ε.», που κατευθύνεται από αυτούς, κινούνταν προς τη σωστή κατεύθυνση.

Πριν από ένα χρόνο περίπου, ο βουλευτής Ιωαννίνων Σταύρος Καλογιάννης (σήμερα Υφυπουργός Π.Ε.Χ.Δ.Ε.), ανέλαβε την πρωτοβουλία της προώθησης και υλοποίησης της μελέτης αυτής και εξήγησε από τους τοπικούς φορείς, μεταξύ των οποίων και από τον «Σύλλογο των εν Αττική Καλαρρυτινών», τις παρατηρήσεις τους επί των προτάσεων της μελέτης.

Όπως πληροφορούμαστε, το Υ.Π.Ε.Χ.Δ.Ε., μετά την εξαγγελία του Πρωθυπουργού για αναπτυξιακές επεμβάσεις στην περιοχή της Πίνδου, προωθεί την επικαιροποίηση της μελέτης αυτής και τον χαρακτηρισμό της περιοχής των Τζουμέρκων σε περιοχή προστασίας της φύσης και της οικοανάπτυξης.

Εμείς θεωρούμε πολύ θετική αυτή την πρωτοβουλία και αναμένουμε τη στιγμή που όλα αυτά θα γίνουν πράξη.

Σπύρος Φασούλας

Από τα αρχεία των Καλαρρυτών...

Ανασκαλεύοντας παλιά καλαρρυτινά αρχεία βρέθηκε μία χειρόγραφη αναφορά της 16ης Μαρτίου, 1896, που αφορά τελωνιακή υπόθεση για εμπορεύματα στο παντοπωλείο των αδελφών Βογιάρου στις Καλαρρύτες. Το παντοπωλείο τους στεγαζόταν στο κεντρικό καλντερίμι του χωριού στη ΝΑ γωνία της πλατείας.

Βασιλείον της Ελλάδος
Ο Υποτελώνης Καλαρρυτών

Λαβόντες υπ' όψιν το υπ' αριθ. 9 από 30 τριακοστήν Μαρτίου ε.ε συνταχθέν πρωτόκολλον παρ' ημίν και του ενταύθα σταθμάρχου λοχίου 3ου ευζωνικού τάγματος Ευθ. Παππαπολίτου εξ ου βεβαιούται ότι οι ειρημένοι άνωθεν μετέβην της τριακοστής του ιδίου μηνός και έως δευτέραν ώρα Μ.Μ. εις το ενταύθα κατάλυμα αδελφών Γρηγορία Βογιάρου και Αποστ. Βογιάρου ένθα γενομένης ερεύνης ευρέθησαν τα εν αυτώ τρία δοχεία εμπεριέχοντα είκοσι τρεις οκάδας πετρελαιο-ν, και δέκα οκάδας ζακχάρεως προερχόμενα εκ του απέναντι τουρκικού εδάφους Συρράκου και μη προερχόμενα εκ των αποθηκών του δημοσίου άτινα και κατεσχέθησαν παρ' ημών ανήκοντα εις τους αδελφούς Αποστολ. Βογιάρου και Γρηγόριον Βογιάρου.

Σκεφθέντες Επειδή ως προκύπτει εκ των ανωτέρω Αδελφών Βογιάρου μετέφερον τάνωθι είδη αναφερόμενα εκ του απέναντι τουρκικού εδάφους προς όφελος αυτών χωρίς βλάβην των δημοσίων συμφερόντων. Επειδή ο ανωτέρω Αποστ. Βογιάρος εν τη ανακρίσει του ομολόγησεν ότι του ειρημένον πετρέλαιον το αγόρασεν εκ του μονοπωλίου αγνάντων προ είκοσι περίπου ημερών και κατά το θέρος έφερεν εκ του μονοπωλίου τρικκάλων.

Ο ισχυρισμός ούτος δεν είναι βάσιμος καθ' ότι την πέμπτην δεκεμβρίου μετέβην εν τω καταστήματι αυτώ μετά του λοχίου Ιωάννου Βλαχάκη ένθα εγένετο επιθεώρησις παρ' εμού, εύρωμεν είκοσι τρεις οκάδας πετρελαιοι και εξ οκάδας ζακχάρεως οίτις ηγοράσθαι εκ του μονοπωλίου αγνάντων ως και την ζάχαριν εξ άρτης λαβόντες δε παρ'

αυτού αποδείξιν του είδους των εμπορευμάτων και ποσόν ακριβές όπου η βεβαίωση είκοσι έμεναν εις το ενταύθα υποτελωνείον, μεταβής δευτέραν επίσκεψιν την τριακοστήν Μαρτίου ημέραν Σάββατον όπου είχωμεν βασίμους πληροφορίας ότι μετέφερε εμπορεύματα εκ του τουρκικού εδάφους, όπου εύρωμεν εν τω καταλήματι τρία δοχεία πετρελαίου εξ ών δύο δοχεία έφερον σφραγίδα του μονοπωλίου το δε έτερον έφερεν σφραγίδα οθωμανικήν, εκ τούτου δε αποδεικνύεται ότι τα μεν δύο δοχεία έφερον δύο έκαστον τα οποία έφερον την σφραγίδα του μονοπωλίου ούτο κι είχαν ως τεπόζητον και ήτον πάντοτε πλήρη με πετρέλαιον, διότι τακτικώς επεβίβαζαν λάθρα εκ του τουρκικού εδάφους Συρράκου πετρέλαιον και ήτον πάντοτε εξασφαλισμένοι διότι είχαν τα δοχεία του μονοπωλίου και εξαπατούσε όλες τις αρχές διά της ευφυίας του, και τούτο απεδείχθη όταν ευρέθη

εν τω καταστήματι του εν δοχείον κενουρή με πετρέλαιον μη προερχόμενον εκ των αποθηκών του δημοσίου έφεραν δε και δύο σπας. Αλλά ο Απόστολος Βογιάρος εν τη ανακρίσει ταύτη ευρέθη το ειρημένον δοχείον εν τω καταστήματι του παρόντων εμού και του ενταύθα σταθμάρχου κυρίου Ευθ. Παππαπολίτου και των στρατιωτών ηρηνηθη ο Απόστολος Βογιάρος ότι τοιούτον δοχείον δεν είχαν εν τω καταστήματι του. Επειδή ο ανωτέρω Απόστολος Βογιάρος εν τη ανακρίσει του ομολόγησεν ότι την ειρημένην ζάκχαριν την αγόρασεν παρά του εκεί καταστήματος Αδελφών Αναγνωστίδη. Ο ισχυρισμός ούτος δεν είναι βάσιμος, καθ' ότι την πέμπτην δεκεμβρίου μετέβην εν τω καταστήματι του εύρον εξ οκάδας ζακχάρεως σήμεραν δε ευρέθη δέκα οκάδας ζακχάρεως προσέτι δε μοί παρουσίασεν μιαν φατούρα του εκεί καταστήματος αδελφών Αναγνωστίδη

Βογιάρου και Γρηγορίου Βογιάρου
Αποστ. Βογιάρου

Διούτοις υπ' όψιν το υπ' αριθ. 9 από 30 τριακοστήν Μαρτίου ε.ε συνταχθέν πρωτόκολλον παρ' ημίν και του ενταύθα σταθμάρχου λοχίου 3ου ευζωνικού τάγματος Ευθ. Παππαπολίτου εξ ου βεβαιούται ότι οι ειρημένοι άνωθεν μετέβην της τριακοστής του ιδίου μηνός και έως δευτέραν ώρα Μ.Μ. εις το ενταύθα κατάλυμα αδελφών Γρηγορία Βογιάρου και Αποστ. Βογιάρου ένθα γενομένης ερεύνης ευρέθησαν τα εν αυτώ τρία δοχεία εμπεριέχοντα είκοσι τρεις οκάδας πετρελαιο-ν, και δέκα οκάδας ζακχάρεως προερχόμενα εκ του απέναντι τουρκικού εδάφους Συρράκου και μη προερχόμενα εκ των αποθηκών του δημοσίου άτινα και κατεσχέθησαν παρ' ημών ανήκοντα εις τους αδελφούς Αποστολ. Βογιάρου και Γρηγόριον Βογιάρου.

Επειδή ως προκύπτει εκ των ανωτέρω Αδελφών Βογιάρου μετέφερον τάνωθι είδη αναφερόμενα εκ του απέναντι τουρκικού εδάφους προς όφελος αυτών χωρίς βλάβην των δημοσίων συμφερόντων. Επειδή ο ανωτέρω Αποστ. Βογιάρος εν τη ανακρίσει του ομολόγησεν ότι του ειρημένον πετρέλαιον το αγόρασεν εκ του μονοπωλίου αγνάντων προ είκοσι περίπου ημερών και κατά το θέρος έφερεν εκ του μονοπωλίου τρικκάλων. Ο ισχυρισμός ούτος δεν είναι βάσιμος καθ' ότι την πέμπτην δεκεμβρίου μετέβην εν τω καταστήματι αυτώ μετά του λοχίου Ιωάννου Βλαχάκη ένθα εγένετο επιθεώρησις παρ' εμού, εύρωμεν είκοσι τρεις οκάδας πετρελαιοι και εξ οκάδας ζακχάρεως οίτις ηγοράσθαι εκ του μονοπωλίου αγνάντων ως και την ζάχαριν εξ άρτης λαβόντες δε παρ'

Αναφορά του Υποτελώνη Καλαρρυτών

παρόντος του λοχίου Ευθ. Παππαπολίτου η οποία έφερεν ημερομηνίαν 9 Νοεμβρίου την οποίαν και ταύτην επλαστογράφησεν υπό ημερομηνίαν 9 σεπτεμβρίου οποία εκατεσχέθη και εσωκλείομεν προς βεβαίωσιν, και τούτο μεταχειρίσθη ίνα διαφύγει την λαθραίαν αποβίβασιν της ζακχάρεως.

Ο δε έτερος Αδελφός Γρηγόριος Βογιάρος προσκληθής ίνα έλθη εις το ενταύθα υποτελωνείον προς εξομολόγησιν ηρηνηθη.

Επειδή τα κομισθέντα εμπορεύματα προέρχονται και αναμφισβήτως εκ του απέναντι τουρκικού εδάφους Συρράκου δυνάμει του άρθρου 88 τελωνειακού Νόμου τιμωρείται με το οκταπλούν τέλος των ό,τι εισήχθησαν λαθραίως.

Διά ταύτα

Ιδόντες τα άρθρα 88 και 1114 του τελωνειακού νόμου και την περί πετρελαίου του Α=Ρ=Ξ=Ζ κα' Α.Σ.4 =Ζ της 19ης Μαρτίου 1884 Νόμου

Αποφαινόμεθα

Κυρρύντομεν λαθρεμπόριον του εκ καθαρών οκάδων είκοσι μίαν πετρελαιοι και εννέα οκάδας ζάκχαριν καθαρώς τοις επιβάλλομεν αλληλεγγύως εις τους αδελφούς Απόστολον Βογιάρου και Γρυγόριον Βογιάρου κατοίκους αμφοτέροι Κα-

λαρρυτών το ποσόν του οκταπλού εισαγωγικού τέλους ως εξής :

εις πρόστιμον δραχμάς 1000

είκοσι μία οκά πετρελαιοι δραχ. 50 λεπτά εκάστη ποινή δραχ. 10,50 το επικρατούν τέλος της ποινής δραχ. 73,50

εννέα οκάδας ζάκχαριν δραχ. 8,79

το οκταπλούν τέλος της ποινής δραχ. 61,53

Ήτοι εν όλω δραχ. χιλίας εκατόν πεντήκοντα τεσσάρας και τριάκοντα εκατοστά 1154,32

Καταλογίζομεν εις βάρος των ιδίων και τέλη της σημάνσεως της παρούσης δραχμάς είκοσι δύο.

Αποδίδομεν το ήμισι της ποινής του οκταπλού τέλους εις τον Ευθ. Παππαπολίτην λοχίαν 3ου Ευζωνικού Τάγματος μετά την είσπραξιν αυτού.

Ειδοποιούμεν τους καταδικασθέντας ίνα εντός ενός μηνός αφ' ης τω κοινοποιηθή η παρούσα δύναται αν θέλει να εφεσηβάλει την παρούσαν ενώπιον των επί των οικονομικών υπουργείου καθ' όσον άλλη καθίσταται εκτελεστή ή εις την ενταύθα τελωνειακήν αρχήν.

Εγένετο εν Καλαρρυταίς την
ότι ακριβές αντήγραφον...

Υποτελώνης Καλαρρυτών
(ακολουθεί υπογραφή)

Ο Απόστολος Κων/νου Βογιάρος γεννήθηκε στις Καλαρρύτες το 1853 και ήταν μέλος πολυμελούς οικογενείας. Ο πατέρας του μετανάστευσε στην Τεργέστη της Ιταλίας, όπου και εξάσκησε το εμπόριο και την επιχείρηση οινόπνευματων ποτών μαζί με τον αδερφό του Νικόλαο Βογιάρου (δωρητή του καμπαναριού της Αγίας Τριάδος Καλαρρυτών, καθώς και ειδικού λογαριασμού για τις άπορες κορασίδες του χωριού, που λειτουργούσε μέχρι και το 1950) και το γαμπρό του Βλαχοδήμα, σύζυγο της αδερφής του.

Ο Απόστολος παντρεύτηκε το 1892 την Αγγελική Δημητρίου Γκοργκόλη και απέκτησε τον Κων/νο Απ. Βογιάρου, την Όλγα, σύζυγο Δημ. Μπισοδάκη και την Πολυξένη, σύζυγο Σωτηρίου Ζορμπαλά. Μετά την απελευθέρωση των Καλαρρυτών το 1883, μαζί με τον αδερφό του Γρηγόρη, εξασκεί το επάγγελμα του παντοπώλη στις Καλαρρύτες, όπου δημιουργούν, στην κεντρική πλατεία, εμπορικό κέντρο χονδρικής πώλησης αγαθών, κυρίως οινόπνευματων ποτών, αλάτι, σαπούνι, πετρέλαιο και άλλα είδη μονοπωλίου. Συνεργάζονται και με τις απέναντι τουρκοκρατούμενες περιοχές Συρράκο, Μέτσοβο και τα γύρω χωριά. Λέγεται ότι η πλατεία του χωριού είχε μονίμως συνωστισμό από αγωγιάτες και από τα υποζύγια μεταφορών των προϊόντων.

Κέντρα τροφοδοσίας των αδελφών Βογιάρου ήταν ο Πειραιάς με έμπορο τον αδερφό τους Χρήστο Βογιάρου, η Πάτρα με έμπορο τον Ιωάννη Μπαζάκη και η Πρέβεζα. Το 1913 η επιχείρηση κλείνει λόγω θανάτου του Κων/νου Βογιάρου στην Τεργέστη. Ο Απόστολος Κ. Βογιάρος μεταβαίνει ο ίδιος πλέον στην Τεργέστη μαζί με τον γιό του Κων/νο Αποστ. Βογιάρου για να συνεχίσουν τις εμπορικές επιχειρήσεις ποτών. Δεν στάθηκε όμως τυχερός, καθώς η ασιατική κρίση του 1918 του κόβει το νήμα της ζωής. Από και έπειτα ο γιός του Κων/νος, για να υπηρετήσει το σκοπό της Μεγάλης Ιδέας κατατάχθηκε ως εθελοντής στον Μικρασιατικό πόλεμο και παρέμεινε στρατευμένος μέχρι το 1922. Πέθανε το 1975 στην Αθήνα.

Απόστολος Κων/νου Βογιάρου
1900

Είκοσι μία οκά πετρελαιοι δραχ. 50 λεπτά εκάστη ποινή δραχ. 10,50 το επικρατούν τέλος της ποινής δραχ. 73,50

εννέα οκάδας ζάκχαριν δραχ. 8,79

το οκταπλούν τέλος της ποινής δραχ. 61,53

Ήτοι εν όλω δραχ. χιλίας εκατόν πεντήκοντα τεσσάρας και τριάκοντα εκατοστά 1154,32

Καταλογίζομεν εις βάρος των ιδίων και τέλη της σημάνσεως της παρούσης δραχμάς είκοσι δύο.

Αποδίδομεν το ήμισι της ποινής του οκταπλού τέλους εις τον Ευθ. Παππαπολίτην λοχίαν 3ου Ευζωνικού Τάγματος μετά την είσπραξιν αυτού.

Ειδοποιούμεν τους καταδικασθέντας ίνα εντός ενός μηνός αφ' ης τω κοινοποιηθή η παρούσα δύναται αν θέλει να εφεσηβάλει την παρούσαν ενώπιον των επί των οικονομικών υπουργείου καθ' όσον άλλη καθίσταται εκτελεστή ή εις την ενταύθα τελωνειακήν αρχήν.

Εγένετο εν Καλαρρυταίς την
ότι ακριβές αντήγραφον...

Υποτελώνης Καλαρρυτών
(ακολουθεί υπογραφή)

Απόβρεχο Χειμωνιάς στους Καλαρρύτες

του Γεωργίου Βρέλλη

Χάρη στο δρόμο που φθάνει στο χωριό, 1350 μ. υψόμετρο, και που οφείλεται στον τ. Πρόεδρο, το αυτοκίνητο συντείνει στην οδική συγκοινωνία. Έτσι, πλησιάζεις στο πιο τοπικό πνεύμα, συμμετοχος και στην πραγμάτωση του νόστου στη γενέθλια γη, γενέτειρα της συζύγου μου Δήμητρας, που κρατάει από το Μπελεβεντέικο σόϊ.

Εκεί, λοιπόν, στις ορεινές προσβάσεις του Λάκωνα, σαν αετοφωλιές, βρίσκονται φωλιασμένα τα διδυμα αρχοντοχώρια Καλαρρύτες και Συρράκο, ισιδότρωτο το ένα, κρεμασμένο αμφιθεατρικά το άλλο. Το πρώτο, το προτίμησε ο Αλή Πασάς για ξεκαλοκαίριασμα. Και λίγη ετυμολογία. Καλαρρύτες: καλή ροή πηγαίων νερών, τροφοδοτούμενων με το τραγούδι κελαρισμάτων και ορμητικών κατεβασίων.

Γλυκερή είναι η δική μας θύμιση των περήφανων βουνών. Μεγάλη είναι η δίψα να νιώσεις ορεσείβιος, να νιώσεις τη δόξα των περασμένων γενεών, την τωρινή εγκατάλειψη και την ερήμωση των σπιτικών, που σιγοντάρισε η ανεργία, η αστυφιλία και η ξελογιάστρα η ξενιτιά. Μα μένει ακόμα ένας ύμνος υψωμένος θριαμβευτικά στην ακμή και στον πολιτισμό του παρελθόντος, στην τοπική ιστορία και στη ζωντανή παράδοση, που έχει σαν υπόκρουση το ποταμίσιο ρεύμα του Χρούσια και τα υγρά σιγανοφωνάγματα πηγών και κρινών, ανάβρες και κεφαλάρια και το χειμωνιάτικο ανεμοφύσημα, αμολυμένο από θεόγυμνες και άδενδρες κλιτύες του Περιστεριού, δασωμένες ρεματιές και διάσελα.

Εδώ κι απ' εδώ ξεκινά το μεγαλειώδες θαύμα καταρρακτών, που δίνει στο χωριό και στα γύρω όψη γιορταστική και συναρπαστική. Μιά ρευστή κάθοδος που σε συγκλονίζει. Υδάτινες στήλες στην απότομη κατηφόρα, λες νερόφκιαστες οντότητες που στη θελκτική μαγεία της πτώσης τους μετουσιώνουν τα πέτρινα σπλάχνα για να γεννούν νέρινα παιδιά.

Από τα Ματσουκιάτικα βουνά απέναντι και από τα Αθαμανικά ως τις πλαγιές του Ζυγού βλέπεις, ανέξοδα, μία θαυμάσια έκθεση από φυσικά ταμπλώ. Αλλά και σ' όλη τη διαδρομή ως την καμπίσια έκταση, έντονη είναι η οπτική συντροφιά που έχεις και με σκλαβωμένη πάντα τη ματιά θαυμάζεις το θέαμα με τις γραφικότητες της φύσης, σα μία προσφορά ανεκτίμητη. Ανέπαφη στέκεται η κωμόπολη επάνω στην πράσινη χοάνη, την αυλακωμένη σε δέκα αλληπάλληλες χαρακίες από την πτώση ενός καταρράκτη, που τα νερά του καταπνίγονται λαίμαργα σ' ένα βάθος 750 μέτρων. Δύο πέλματα προϊστορικού θεριού στηρίζουν την, άλλωτε, κωμόπολη στο ανατριχιαστικό

χαϊνόν χάος, που έχει για στήριγμά του το υγρό διάβα του Καλαρρύτικου. Δεν τον θωρείς τον ποταμό, αυτός όμως είναι ασίγαστα δοσμένος στη μοίρα του. Αισιόδοξη νότα δίνουν οι λευκές πέστροφες στα αφρισμένα γαλαζόνερα, μοιάζουν με πουλιά του ορμητικού αφρού, που σεριανούν στα διαυγή κρυστάλλινα νερά με κινήσεις χαριτωμένες.

Στο φυσιολατρικό οδοιπορικό μας από τον Αϊ-Γιώργη της Πουλιάνας πρώτος θρησκευτικοπατριωτικός χαιρετισμός γίνεται αντικρυστά της Κωστιλάτας, βωμό στα Τζουμερκιώτικα βουνά. Εντυπωσιάζουν τα γκι, οι φιλλύρες, οι αγριοκαστανιές και όλη η αρχέγονη βλάστηση γύρω, ξεφυλλισμένη. Αντίπερα, φρουρός στέκει ο Μπάρος. Σωριασμένοι λιθοσωροί κρύβουν κάτω τους υγρούς θησαυρούς και ξεχύνουν χοχλαστά νερά, που πια δε συναντούν στο διάβα τους βλαχοποιμένες και κοπάδια. Λευκοντυμένες από χιόνι οι πλαγιές, περιμένουν και νέο να πέσει, σα συντροφιά και καλύπτρα στα σκορπισμένα βράχια.

Σήμερα, άγρυπνη η νοσταλγία για τις παλιές δόξες των δύο κοινοτήτων, συνδιάζεται με τη φυσιολατρική έκσταση και την ανάδειξη του ιστορικού ρόλου τους. Χρωστάμε, πριν να φύγουμε, ένα ευλαβικό προσκύνημα κι ένα ξεπλήρωμα του τάματος στον πολίρχο Αϊ-Νικόλα, που είναι και θαλασσινός και βουνίσιος. Ένας ναός τρισυπόστατος, με λαμπρό ευρωπαϊκό πολυέλαιο, με ασημένιο Ευαγγέλιο του

Τζημούρη, με ρολόϊ στο καμπαναριό.

Μας πολιορκούν και ξαναζούν οι παλιές μνήμες. Πάνω από το χωριό η εκκλησία της Παναγίας και πιο πέρα, πίσω από το βουνό, ο Άβατος, αρχαία πόλη με ακρόπολη και κατοικίες. Βορεινά, η Τζάμινα, η βρύση που το νερό της ξεχύνεται μακριά από την κάνουλα, φευγάτο.

Στο χωριό παντού βρίσκονται γεφυράκια, κρήνες καλόχτιστες με τα υγρά μιλήματά τους, καλντερίμια φαγωμένα από περπατησιές. Στην πλατεία, από αμφιθεατρικές θέσεις απολαμβάνουμε φουστανελλοφόρους, παλληκάρια και βλαχοπούλες φορώντας τις ντόπιες στολές να λικνίζονται με τη λεβεντιά της ρωμιούσνης σε πανηγύρια και γιορτές, με ρυθμικούς βηματισμούς.

Θυμάμαι το μακαρίτη Γιώργο Μπέρκο, το μπκαάλη, που μας φιλοξένισε στο κονάκι του. Κι ακόμα τον Πέτρο Γκογκάκη, τον αείμνηστο πρακτικό "ιστορικό" και το Γεωργούλα Μόκα, τσοπάνο ισόβιο, αγνό, γεμάτο ηπειρωτισμό, ίδιο με λαϊκό καλόγηρο, πρόθυμο να μας μυήσει στη χριστιανική διδαχή, παράδειγμα ηθικής και ο ίδιος. Θυμάμαι...

Ράλλης Κουφίδης, Τσοπάνος, 1964. Λινόλεουμ.

Μικρές ιστορίες από τον πόλεμο του 1940

Η ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΙΑ

Μόλις γύρισα από τη δοξολογία και τη μαθητική παρέλαση και δεν το κρύβω πως είμαι επηρεασμένος και συγκινημένος. Προτού πάρω την πένα να γράψω, το μυαλό μου έτρεξε στα παλιά. Μη ζητάτε να σας γράψω όλα όσα σκέφτηκα, γιατί θα γεμίσουν πάρα πολλές σελίδες. Θα περιοριστώ σε λίγα, που έχουν σχέση με το θείο μου Θάνατο Σιάμο που πολέμησε στην πρώτη γραμμή το 1940. Έχω ξαναγράψει γι' αυτόν και για τις ιστορίες που μου είχε αφηγηθεί για τον πόλεμο. Σήμερα θα αφηγηθώ τα της επιμελητείας, δηλαδή τα του φαγοποτιού.

Οι προμήθειες των φαγώσιμων στην πρώτη γραμμή του πολέμου γίνονταν από τα μετόπισθεν, φορτωμένες σε ζώα, κυρίως μουλάρια. Τα μαγειρεμένα φαγητά ήταν τοποθετημένα σε γκαζοτενεκέδες. Λόγω της κακοκαιρίας και των χιονιών πάγωναν και άντε να τα κόψεις και να τα διανείμεις για να φάνε οι φαντάροι. Βρήκαν, λοιπόν, άλλη χρήση, αυτής του καταφυγμένου φαγητού. Γύριζαν ανάποδα τους τενεκέδες και έβγαζαν το φαγητό, επάνω σε κάποιο βράχο. Όμοιο με πέτρινες στήλες, το χρησιμοποιούσαν σα στόχο σκοποβολής με τα όπλα τους.

Δε θα το πιστέψετε, αλλά πολλές φορές οι σφαίρες δεν διαπερνούσαν το στόχο και έμεναν μέσα στο σώμα ή εξοστρακίζονταν προς κάθε κατεύθυνση. Έτσι, αναγκαστικά, το συσσίτιο περιοριζόταν στην ξηρά τροφή, δηλαδή γαλέτες και κουραμάνα, αν προλάβαιναν να τη ζεστάνουν για να ξεπαγώσει. Το κυρίως προσφάι ήταν συνήθως το αλμυρό κεφαλοτύρι.

Ήταν λοιπόν μεγάλος πειρασμός ο νερόμυλος που φαινόταν στο βάθος του ρέματος μπροστά τους, στη νεκρή λεγόμενη ζώνη, που τους χώριζε από τους Ιταλούς των απέναντι υψωμάτων. Μετά από πολλές σκέψεις, συζητήσεις και σχέδια αποφασίστηκε η επίσκεψή του από ομάδα τολμηρή.

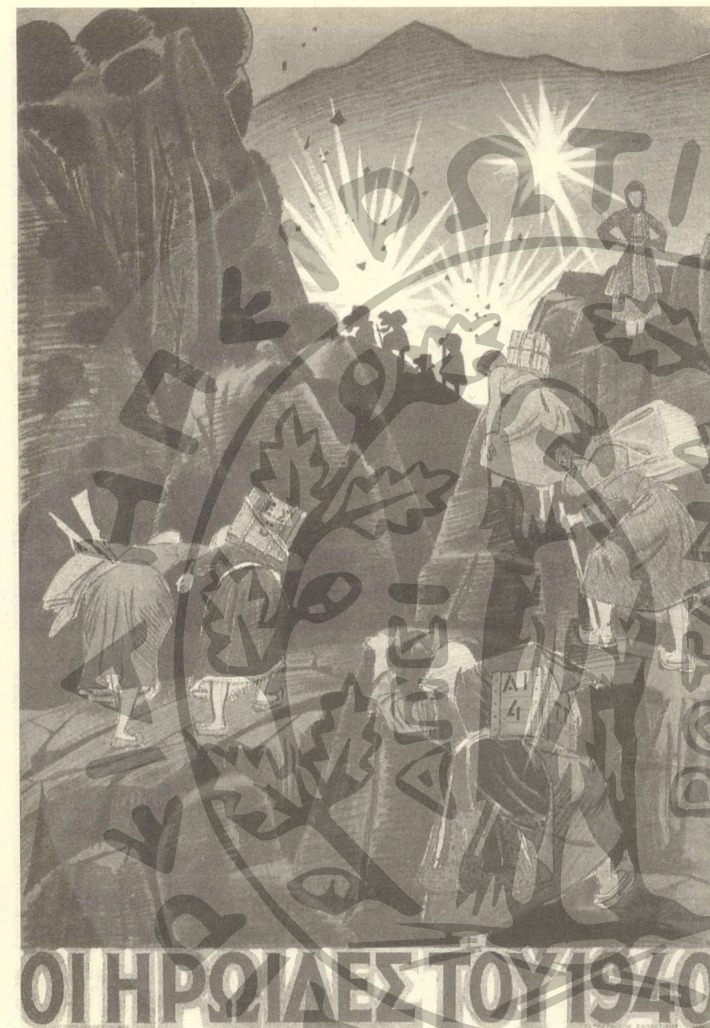
Με την πρώτη ματιά στον εγκαταλειμμένο μύλο δεν εντοπίστηκαν αλεύρι, σιτηρά ή άλλα φαγώσιμα. Άνθρακες ο θησαυρός... Και όμως, «αλεύρι, βρήκα αλεύρι» φώναξε ο πονηρός της ομάδας. Πράγματι, είχε βρει το λίγο που μένει γύρω - γύρω στις μυλόπετρες. Γρήγορο σκούπισμα και μάζεμα σ' ένα γυλιό. Μη νομίζετε πως ήταν τίποτε σπουδαίο, λίγες οκάδες καλαμπο-

κάλερο όλο κι όλο. Βγαίνοντας στον κήπο του μύλου, νάτη και η άλλη έκπληξη. «Μελι! Μελι!!», φωνάζει πάλι ο πονηρός. Πώς όμως; Οι μελισσες τσιμπάνε όταν πας να τους πάρεις το μέλι, όχι όμως και όσους ξέρουν. Φωτιά σε κοπριές, καπνός στην κυψέλη και τρύγισμα του μελιού. Πρώτη κίνηση, ένα κομμάτι κερήθρα στο στόμα του καθενός σαν πρώτη γεύση και στα γρήγορα στράγγισμα με τα χέρια των κερηθρών στα παγούρια.

Τροχάδην η επιστροφή με τα λάφυρα κι ας ήταν ανηφόρα. Φθάνοντας στον καταυλισμό, άναμμα φωτιάς σε ειδικό μέρος για να μη φαίνεται, ένας τενεκές με χιόνι αντί νερού, προσθήκη καλαμποκάλευρου, βράσιμο και σε λίγο έτοιμο το κουρκούτι. Διανομή στις караβάνες και με τα μούτρα στο φαγητό. Νοστιμότατο το έδεσμα κι ας έκανε κρατς - κρατς από τα τρίμματα των λιθαριών του μύλου. «Μελι» φωνάζει και πάλι ο πονηρός, οπότε το κουρκούτι έγινε γλύκισμα με την προσθήκη του μελιού. Τα μελίσσια του μύλου, η τολμηρή παρέα τα τρύγισε κι άλλες φορές. Λέγεται πως κάποιους τους έπιασε πονόκοιλος από την κατανάλωση μεγάλων ποσοτήτων μελιού. Η παρέα λυπήθηκε για την απομάκρυνση από το μύλο, όταν ακολούθησε η προέλαση προς τη Βόρεια Ήπειρο.

Ανεχθείτε με όμως, αγαπητοί αναγνώστες, να σας διηγηθώ και για την έλλειψη νερού στην Ήπειρο. Απίστευτη και όμως αληθινή η κουβέντα.

Στον καταυλισμό ήταν όλα τα νερά παγωμένα, γι' αυτό οι ανάγκες καλύπτονταν με το λιώσιμο του χιονιού, μέχρι που ανακαλύφθηκε στη νεκρή ζώνη η πέτρινη βρύση που έτρεχε χάραγο νερό. Εξορμήθη λοιπόν, όχι μόνο στο μύλο, αλλά και στη βρύση. Έλα όμως που τη χρησιμοποιούσαν και οι Ιταλοί; Σαν από μυστική συμφωνία εφαρμόστηκε ο αλληλοσεβασμός μεταξύ των αντιμαχόμενων. Καμιά πλευρά δε χτύπησε τον αντίπαλο όταν έπαιρνε νερό. Τουναντίον έμεναν κρυμμένοι μέχρι να φύγουν οι άλλοι για να πλησιάσουν εκείνοι τη βρύση. Ας είναι και τούτη η κουβέντα θύμηση των καιρών του 1940.

ΟΙ ΗΡΩΙΔΕΣ ΤΟΥ 1940

Εργαστήριο Χαρακτικής Γιάννη Κεφαλληνού.
Κώστας Γραμματόπουλος, 1941.
Έγχρωμη λιθογραφημένη αφίσα.

Ο Κουβεντιαστής

ΕΙΔΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΤΟΜΕΑΚΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΕΙΔΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ)

Δημοσιεύουμε σήμερα ένα προσχέδιο Προεδρικού Διατάγματος, που βασίστηκε σε μία τομεακή χωροταξική ειδική μελέτη για την ανάπτυξη της περιοχής γύρω από τους ποταμούς Άραχθο, Μελισσουργιώτικο και Καλαρρύτικο το 1996. Η μελέτη έγινε από την Εταιρεία Αγροτικής Ανάπτυξης «ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.»

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Γεωγραφική θέση

Η περιοχή μελέτης καταλαμβάνει έκταση περίπου 350² χιλ. και ανήκει διοικητικά στο νομό Ιωαννίνων της Περιφέρειας Ηπείρου. Εκτείνεται στα διοικητικά όρια των κοινοτήτων Αμπελοχωρίου, Βαπτιστή, Δαφνούλας, Ελληνικού, Καλαρρυτών, Καλετζίου, Ματσουκίου, Μιχαλιτσίου, Μουζακαίων, Παλαιοχωρίου, Πετροβουνίου, Πραμάντων, Προσηλίου, Ραφταναίων, Συρράκου, Φορτοσίου, Χουλιαράδων. Η περιοχή περιλαμβάνει το νότιο μέρος του όρους Λάκμος (Περιστέρι) και το βορειοδυτικό μέρος των Αθαμάνων (Τζουμέρκων), την περιοχή διαρρέει ο πο-

ταμός Καλαρρύτικος, ο Μελισσουργιώτικος και τμήμα του ποταμού Αράχθου από το ύψος της Δαφνούλας μέχρι τη γέφυρα της Πλάκας. Η υψηλότερη κορυφή είναι 2048 μ., η Πρίζα.

2. Σκοπός της μελέτης

Σκοπός της μελέτης είναι να καταγράψει και να αξιολογήσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης και να υποδείξει τη μορφή, την κλίμακα και το περιεχόμενο που μπορεί να πάρει μία ισορροπημένη ανάπτυξη, μεταξύ διατήρησης των χαρακτηριστικών περιβάλλοντος, και βελτίωσης της ποιότητας ζωής και της ευημερίας των κατοίκων.

Β. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

1. Γεωμορφολογικά- υδρογεωλογικά και υδρολογικά χαρακτηριστικά

Ο ποταμός Άραχθος διασχίζει την Ήπειρο από βορρά προς νότο, ξεκινώντας από την περιοχή του Μετσόβου και αφού διασχίσει το νομό Ιωαννίνων και Άρτας εκβάλλει στον Αμβρακικό κόλπο. Η κύρια κοίτη του Άραχθου φτάνει το μήκος των 105 χιλ. και ακολουθεί τον άξονα του σύγκλινου Ηπείρου- Ακαρνανίας με διεύθυνση Β. ΒΔ.-Ν. ΝΔ., ενώ η έκταση της λεκάνης απορροής καταλαμβάνει περίπου 2000² χιλ. Οι κυριότεροι παραπόταμοι, που αποτελούν συμβάλλοντες κλάδους, είναι ο Καλεντίνης,

ο Καλαρρύτικος, ο Μετσοβίτικος, ο Βάρδας και ο Διπόταμος. Οι δύο τελευταίοι συμβάλλουν και σχηματίζουν το Διπόταμο. Η μέση τιμή παροχών για την περίοδο 1959-1980, σύμφωνα με μετρήσεις της ΔΕΗ στη θέση του φράγματος Πουρναρίου, φτάνει τα 66,41 μ³ ανά δ., ενώ ο ετήσιος όγκος απορροής εκτιμάται σε 2095x106 μ³/έτος (ΑΣΑΓ, 1984). Το ανάγλυφο δυτικά του Άραχθου παρουσιάζει ήπιες μορφολογικές κλίσεις 6-7% ξεκινώντας από υψόμετρα 500μ στις παρυφές της Γιαννιώτικης πεδιάδας για να φθάσουμε τα 930μ στην περιοχή της Μονής της Τσούκας. Η περιοχή του Άραχθου δομείται από γεωλογικούς σχηματισμούς που ανήκουν σε δύο διαφορετικές γεωτεκτονικές ζώνες, τη ζώνη της Πίνδου και την Ιόνιο ζώνη.

2. Κλίμα

Το κλίμα της περιοχής χαρακτηρίζεται ως μεταβατικό από μεσογειακό σε εύκρατο, διατηρώντας τα χαρακτηριστικά του μεσογειακού τύπου περισσότερο στα χαμηλά και λιγότερο στις ορεινές περιοχές. Χαρακτηρίζεται από ψυχρό έως δριμύ χειμώνα, πλούσιο σε βροχές και ζεστό καλοκαίρι με αρκετές τοπικές βροχές. Η θερμοκρασία τη χειμερινή περίοδο φθάνει σε χαμηλά επίπεδα και οι παγετοί είναι συνήθεις από το Νοέμβριο μέχρι τον Απρίλιο. Οι χιονοπτώσεις είναι σημαντικές, το ετήσιο θερμοκρασιακό εύρος μεγάλο και η ηλιοφάνεια ελαττωμένη. Ο χειμώνας είναι παρατεταμένος, η άνοιξη συνήθως σύντομη, το καλοκαίρι θερμό

και το φθινόπωρο σχετικά παρατεταμένο. Στα ορεινά, ο ηπειρωτικός χαρακτήρας του κλίματος γίνεται ακόμα πιο έντονος, πλησιάζοντας περισσότερο το μεσευρωπαϊκό τύπο.

3. Ποιοτικός και ποσοτικός προσδιορισμός βλάστησης, χλωρίδας, φυτοκάλυψης

Η περιοχή μελέτης χαρακτηρίζεται από έντονο κάθετο γεωλογικό διαμελισμό και από μεγάλο εύρος υψομέτρων τα οποία, συνδυαζόμενα με τις κλιματικές συνθήκες, δημιουργούν μια ποικιλία μικροπεριβαλλόντων στα οποία αναπτύσσονται διάφοροι τύποι βλάστησης.

Συνέχεια στη σελ. 10

Καλαρρύτικος ποταμός

ΕΙΔΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΡΑΧΘΟΥ

Συνέχεια από τη σελ. 9

Οι ζώνες βλάστησης που εμφανίζονται στην περιοχή μελέτης είναι: ζώνη αείφυλλων σκληρόφυλλων πλατύφυλλων, ζώνη μεικτών αείφυλλων και φυλλοβόλων πλατύφυλλων, ζώνη φυλλοβόλων δρυών, ζώνη ορεινών μεσογειακών κωνοφόρων και ζώνη εξωδασικών οικοσυστημάτων. Αζωνικού τύπου βλάστηση εμφανίζεται κατά μήκος των κυρίων αλλά και των δευτερευόντων ρευμάτων με τη μορφή περισσότερο ή λιγότερο εκτεταμένων παρόχθιας οικοσυστημάτων. Με βάση την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ οι ακόλουθοι τύποι φυσικών οικοτόπων Κοινοτικού ενδιαφέροντος απαντούν στην περιοχή μελέτης:

α. Τα δάση φυλλοβόλων δρυών με *Quercus frainetto* (πλατύφυλλη δρυς) (*Quercion frainetto*).

β. Δάση και υψηλοί θαμνώνες αείφυλλων σκληρόφυλλων με *Quercus ilex* (αριά).

γ. Παρόχθια δάση ανατολικής πλατάνου (*Platanus orientalis*) της συνένωσης *Pratanion orientalis*, όπου συμμετέχουν και είδη ιτιάς και άλλα υγρόφιλα είδη, (*Salix alba*, *Salix elaeagnos*, *Alnus glutinosa*, *Pouls alba* κ.ά.)

δ. Ευμεσογειακά απόκρημνα ασβεστολιθικά βράχια της Ελλάδας, με βραχύφιλη βλάστηση της Συνένωσης *Campanulion versicoloris*.

ε. Απόκρημνα βράχια της Κεντρικής Ελλάδας με βραχύφιλη βλάστηση της Συνένωσης *Galion degenni* της τάξης *Potentilletalia speciosae*.

στ. Σάρες (λιθώνες) του ορεινού και ορομεσογειακού ορόφου βλάστησης με φυτοκοινωνικές της τάξης *Drypetalia spinosae*, της κλάσης *Thlaspietia rotundifolia*.

ζ. Ανωδασικά «στεπτόμορφα» λιβάδια (ορεινός-ορομεσογειακός όροφος βλάστησης) με φυτοκοινωνίες των Συνενώσεων *Eryngio - Bromion*, *Astragalo-Seslerion*, της τάξης και κλάσης *Daphno-Festucetalia (-etea)*.

η. Ελληνικά δάση οξιάς με *Abies borisii Regis* (υβριδογενής ελάτη) που ανήκουν στη συνένωση *Fagion hellenicum* και τα οποία προσεγγίζουν τα αμιγή δάση οξιάς και τα μικτά δάση οξιάς-ελάτης της συνένωσης *Fagion hellenicum*.

θ. Δάση ορεινών κωνοφόρων με *Pinus nigra ssp. Pallasiana* (μαύρη πεύκη). Ο συνολικός αριθμός φυτικών ειδών

που αξιολογούνται ως σημαντικά για τη χαράδρα του Αράχθου και την ευρύτερη περιοχή, ανέρχεται σε 33 taxa.

4. Ποιοτικός και ποσοτικός προσδιορισμός πανίδας

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα είδη θηλαστικών που έχουν καταγραφεί στην περιοχή, αφού ανάμεσά τους συγκαταλέγονται η αρκούδα, ο λύκος, η βίβρα, το ζαρκάδι και ο δενδρομυξός, από τα σπανιότερα είδη θηλαστικών στην Ελλάδα.

Συνολικά εκτιμάται ότι στην περιοχή μελέτης απαντώνται 96 είδη πουλιών, δέκα από τα οποία (ποσοστό 10,4%) περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλοζώων της Ελλάδας. Από αυτά, τα δύο συγκαταλέγονται στην κατηγορία των τρωτών και τα υπόλοιπα στην κατηγορία των ανεπαρκώς γνωστών. Από τα 96 είδη, τα 24 (ποσοστό 25%) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I της Κοινοτικής Οδηγίας 79/409, ενώ τα 79 (ποσοστό 82,3%) συγκαταλέγονται επίσης στα παραρτήματα II και III της Συνθήκης της Βέρνης. Η ιχθυοπανίδα της περιοχής περιλαμβάνει 9 είδη και υποείδη προστατευόμενα στον Ελληνικό χώρο.

5. Οικονομικές δραστηριότητες και αναπτυξιακές τάσεις

Ο πληθυσμός της περιοχής παρουσιάζει μία φθίνουσα τάση. Κύριο χαρακτηριστικό της παραγωγικής κατεύθυνσης είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία, αφού ποσοστό περίπου 25% του πληθυσμού ασχολείται με αυτές. Το μέγεθος της γεωργικής γης σε γενικές γραμμές είναι περιορισμένο, με εξαίρεση τις περιπτώσεις της Δαφνούλας, του Ελληνικού, του Καλεντζίου και του Πετροβουνίου. Σε όλες τις άλλες Κοινότητες πρόκειται για εκτάσεις διάσπαρτες, οι οποίες καλλιεργούνται εντατικά, χωρίς να υπάρχουν υποδομές και κατά κανόνα εξυπηρετούν ατομικές ανάγκες (εξυπηρέτηση της κτηνοτροφίας). Απουσιάζουν οι μεγάλες ιδιοκτησίες (πάνω από 100 στρ.) και εκτιμάται ότι ποσοστό κάτω του 2% των μόνιμων οικογενειών ανήκουν στη μεσαία κατηγορία (50-100 στρ.)

Από οικονομική άποψη, κυρίαρχη κτηνοτροφική δραστηριότητα είναι η

αιγοπροβατοτροφία, ενώ έντονη είναι η παρουσία της πτηνοτροφίας όπου ο κύριος όγκος της βρίσκεται σε περιοχές που σχετίζονται στενά με το λεκανοπέδιο Ιωαννίνων. Μεταποιητική δραστηριότητα ουσιαστικά δεν υπάρχει.

Στην περιοχή υπάρχει μεγάλος αριθμός πολιτιστικών συλλόγων με κύρια δραστηριότητα τη διοργάνωση εκδηλώσεων, καθώς και την εκμάθηση παραδοσιακών χορών και τη διατήρηση των εθίμων.

Το Συρράκο και οι Καλαρρύτες είναι χαρακτηρισμένοι παραδοσιακοί οικισμοί. Αρχαιότητες, βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία βρίσκονται διάσπαρτα στην περιοχή. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το Σπήλαιο της Ανεμότρυπας.

6. Σημαντικότερα προβλήματα και πιέσεις που προέρχονται από το κοινωνικό-οικονομικό καθεστώς

Τα σημαντικότερα προβλήματα και πιέσεις προκαλούνται ή θα προκληθούν από τις ακόλουθες δράσεις:

Την κατασκευή των Υδροηλεκτρικών έργων κατά μήκος του Μετσοβίτικου και του Αραχθού που έχει προγραμματίσει η ΔΕΗ.

Την κατασκευή δρόμων κατά μήκος των ορεινών εξάρσεων με απότομες κλίσεις με σκοπό να ενώσουν οικισμούς ή χωριά.

Την επέκταση των πτηνοτροφικών εγκαταστάσεων.

7. Συνολική εκτίμηση – αξιολόγηση της κατάστασης της περιοχής μελέτης

Η περιοχή χλωδών διαπλάσεων παρυφών Λάκμου - βορειοδυτικών κλιτύων Αθαμάνων, κοίτης Καλαρρύτικου και ρευμάτων που συμβάλλουν με αυτόν, περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία οικοτόπων, όπως ρέοντα ύδατα, δάση κωνοφόρων και αείφυλλων και φυλλοβόλων πλατύφυλλων, χορτολιβαδικές εκτάσεις με βοσκοτόπια, στεπτόμορφα λιβάδια, βραχώδεις οικότοπους με λιθώνες, απόκρημνα βραχώδη πρανή κ.ά.

Η περιοχή κοίτης του Καλαρρύτικου από τη συμβολή του με τον Μελισσοσυργιάτικο μέχρι τη συμβολή του με τον Αραχθό και ευρύτερη περιοχή στα διοικητικά όρια της περιοχής μελέτης περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία οικοτό-

ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΤΟΜΕΑΚΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΕΔΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ)

πων όπως ρέοντα ύδατα, δάση αείφυλλων και φυλλοβόλων πλατύφυλλων χορτολιβαδικές εκτάσεις με βοσκοτόπια, γεωργικές καλλιέργειες, θαμνώνες αείφυλλων σκληρόφυλλων, βραχώδεις οικότοπους και ανθρωπογενείς σχηματισμούς, συμπεριλαμβανομένων πολλών οικισμών.

Η περιοχή κοίτης Αράχθου από τη Δαφνούλα μέχρι τη γέφυρα Πλάκας και ευρύτερη περιοχή εντός των διοικητικών ορίων της περιοχής μελέτης παρουσιάζει μέτρια ποικιλότητα σε οικοτόπους όπως ρέοντα ύδατα, δάση αείφυλλων και φυλλοβόλων πλατύφυλλων χορτολιβαδικές εκτάσεις με βοσκοτόπια, γεωργικές καλλιέργειες, θαμνώνες αείφυλλων σκληρόφυλλων, βραχώδεις οικότοπους και ανθρωπογενείς σχηματισμούς καθώς και γεωργικές καλλιέργειες.

Το προστατευτέο αντικείμενο περιλαμβάνει μοναδικά φυσικά οικοσυστήματα, σπάνιους γεωμορφολογικούς σχηματισμούς, ευάλωτα και απειλούμενα είδη της πανίδας και της χλωρίδας. Τα στοιχεία αυτά εντοπίζονται κατά κύριο λόγο στα ρέοντα ύδατα, τις κοίτες και την παρόχθια ζώνη που τα περιβάλλει. Είναι σε άμεση σχέση δε με το ευρύτερο περιβάλλον φυσικό, πολιτισμικό και ανθρωπογενές. Σαν περιοχές όπου η προστασία πρέπει να εφαρμοστεί άμεσα κρίνονται οι κοίτες και η παρόχθια ζώνη των ποταμών Αράχθου και Καλαρρύτικου και όλων των ρευμάτων που συμβάλλουν σε αυτούς.

Ο ποταμός Αραχθός δέχεται μία σειρά πιέσεων κύρια λόγω λειτουργούντων και προγραμματιζόμενων φραγμάτων τόσο ανάντη όσο και κατάντη της μελετούμενης περιοχής. Επομένως στον Αραχθό η περιοχή για προστασία έχει περιορισμένη έκταση και είναι ευάλωτη σε έργα αντίθετα από τους στόχους της προστασίας. Παρ' όλα αυτά και με δεδομένο το γεγονός πως ο Αραχθός στη συγκεκριμένη περιοχή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και προσφέρει τη δυνατότητα μοναδικών διαδρόμων για αναψυχή, αξίζει να ενταχθεί σε μία κατηγορία του αρ. 18 του Ν. 1650/86.

Αντιθέτως, ο Καλαρρύτικος και τα ρεύματά που συμβάλλουν με αυτόν δέχονται περιορισμένες ανθρωπογενείς πιέσεις, καταλαμβάνουν μεγάλη έκταση, δεδομένου ότι είναι εντός της

περιοχής μελέτης από τις πηγές μέχρι τη συμβολή τους με τον Αραχθό και τον Καλαρρύτικο αντίστοιχα, επομένως μπορούν να κριθούν σαν αποτελεσματική μονάδα προστασίας. Η ευρύτερη περιοχή που περιβάλλει αυτά και κύρια η ανατολική πλευρά που βρίσκεται στο νότιο μέρος του όρους Λάκμος και τη βορειοανατολική των Αθαμάνων ενδείκνυται για προστασία. Η περιοχή αυτή είναι αραιοκατοικημένη, παρουσιάζει περιορισμένο δίκτυο δρόμων και αξιολογείται σαν σημαντική από οικολογική άποψη, αποτελώντας συγχρόνως μεταβατική ζώνη μεταξύ δύο περιοχών του δικτύου NATURA 2000.

8. Οριοθέτηση του προστατευτέου αντικειμένου

Περιοχή χλωδών διαπλάσεων παρυφών Λάκμου - βορειοδυτικών κλιτύων Αθαμάνων, κοίτης Καλαρρύτικου και ρευμάτων που συμβάλλουν με αυτόν. Το σύνολο της περιοχής μπορεί να ενταχθεί στην κατηγορία, ζώνη προστασίας της φύσης του Ν. 1650 με εξαίρεση τους οικισμούς τα όρια των οποίων μπορούν να αποτελέσουν περιοχές οικονάπτυξης του ίδιου νομού.

Περιοχή κοίτης Καλαρρύτικου από τη συμβολή του με τον Μελισσοσυργιάτικο μέχρι τη συμβολή του με τον Αραχθό και ευρύτερη περιοχή στα διοικητικά όρια της περιοχής μελέτης. Το σύνολο της περιοχής μπορεί να ενταχθεί στην κατηγορία οικονάπτυξης του Ν. 1650, ενώ η κοίτη του Καλαρρύτικου και για μία περιοχή 1 χλμ εκατέρωθεν μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ζώνη προστασίας της φύσης.

Περιοχή κοίτης Αράχθου από τη Δαφνούλα μέχρι τη γέφυρα Πλάκας και ευρύτερη περιοχή εντός των διοικητικών ορίων της περιοχής μελέτης. Το σύνολο της περιοχής μπορεί να ενταχθεί στην κατηγορία ζώνη οικονάπτυξης του Ν. 1650, ενώ η κοίτη του Αράχθου και σε ακτίνα 1 χλμ εκατέρωθεν μπορεί να χαρακτηριστεί ζώνη προστασίας της φύσης.

ΣΗΜ. ΦΩΝΗΣ: Γνωρίζοντας τη κατηγορία «ζώνη οικονάπτυξης του Ν. 1650» και «ζώνη προστασίας της φύσης» Για τη περιοχή αυτή του Καλαρρύτικου ποταμού ΒΑ των Αθαμάνων και Ν. του ποταμού δεν ανήκει στο δίκτυο Natura 2000, αλλά αποτελεί μεταβατική ζώνη μεταξύ δύο περιοχών του δικτύου Ν. 2000;

Διαβάσαμε και σας παρουσιάζουμε...

Παρουσιάζουμε το δεύτερο και τελευταίο μέρος του κειμένου του Γάλλου περιηγητή Φραγκίσκου - Καρόλου Πουκεβίλ, το οποίο αναφέρεται στους Καλαρρύτες και περιλαμβάνεται στο βιβλίο του «Ταξίδι στην Ελλάδα - ΗΠΕΙΡΟΣ». Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αφών Τολίδη (1994), σε μετάφραση Παναγιώτας Γ. Κώτσου.

Τι όμορφες, αλήθεια, βραδιές μέσα στην οικογένεια στη διάρκεια των μακρόχρονων νυχτεριών του χειμώνα.

Καθώς το αδράχτι γυρίζει το χέρι των ανδρών και των γυναικών, ο παραμυθός για να διασκεδάσει το νυχτέρι, δως του και διηγείται παραμύθια για τις μάγισσες της Θεσσαλίας και τα φαντάσματα των Τζουμέρκων. Και εκείνοι που ακούνε, μαγεύονται τόσο πολύ, που στριμώχνονται γύρω από τον αφηγητή, πιέζονται να κάμουν ησυχία για να ακούσουν με απληστία και φοβούνται να ανασάνουν ακόμα, για να μη χάσουν τίποτα απ' αυτές τις ωραίες διηγήσεις και δεν διακόπτουν τη συνέχειά τους, παρά μόνο για ν' ακούσουν το βουητό των ανέμων στα βουνά. Φοβούνται για τους ανθρώπους τους που απουσιάζουν, θρηνούν για την τύχη των βοσκών, που έχουν τα μαντριά τους κοντά στους καταρράχτες του Αχελώου. Οι ώρες κυλούν, η ευλαβική μητέρα ζωηρεύει τη φλόγα του καντηλιού, που καίει μπροστά στις εικόνες των αγίων, που προστατεύουν το σπίτι. Κάποτε ψάλλουν όλοι μαζί έναν ύμνο στην Παναγία και το θυμίαμα, που καίει κάθε βράδυ μπροστά στο θεό, τον κυρίαρχο των καιρικών μεταβολών, τελειώνει με την προσευχή, για μια μέρα ειρήνης καθαγιασμένης από την εργασία.

Οι Μεγαλοβλαχίτες των Καλαρρυτών, του Μετσόβου και του Ασπροποτάμου έστελναν, όπως ήδη έχω πει, στο θησαυροφυλάκιο των Σουλτανικών-Μητέρων ένα ποσό χιλίων

τετρακοσίων πιάστρων το χρόνο, ως φόρο. Και τώρα, γονατισμένοι οι άνθρωποι κάτω από το μαστίγιο και τις ενοχλήσεις του σατράπη της Ηπείρου, βρίσκονται μπροστά σε πολύ δύσκολη κατάσταση. Μόνο η πόλη των Καλαρρυτών χτυπήθηκε με περισσότερο από πενήντα χιλιάδες πιάστρα και τα χρέη της κοινότητας - τα περίχωρά της δεν έχουν μεγάλη σημασία - ανέρχονται αυτή τη στιγμή σε τριακόσιες χιλιάδες φράγκα και με έναν τόκο δέκα στα εκατό. Και όμως, παρά τη συμφορά τους αυτή, δεν χάνουν το κουράγιο τους γιατί έχουν ακόμα το προνόμιο να διοικούνται μόνοι τους, και δεν έχουν ούτε τη σκιώδη παρουσία ενός Τούρκου με τον τίτλο του σούμπαση, που να ενεργεί αντίθετα από τις συνήθειες τους. Είναι αυτεξούσιοι. Η οικονομία, βασική αρχή του πλουτισμού, και η δραστηριότητα τους τους κρατούν στην ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον. Είναι αρκετά πατριώτες - τοπικιστές, ώστε να κατανalώνουν πολύ λίγα πράγματα αγορασμένα απ' έξω. Οι σοφάδες και τα χαλιά, που αποτελούν την κύρια επίπλωση των σπιτιών τους, βγαίνουν από τις δικές τους βιοτεχνίες. Σύμφωνα με τους αυστηρούς νόμους τους, που έχουν διαμορφωθεί και επιβληθεί από πολύ παλιά, οι γυναίκες τους πρέπει να φορούν κάλτσες, που τις κατασκευάζουν οι ίδιες. Για πολυτελή στολισμό των γυναικών επέτρεπαν μόνο δύο μεταξωτά σάλια, που τα φορούσαν στις γιορτές. Τα άλλα κεντήματα, τα σειρήτια, οι χρυσοκλωστές, τα σάλια και οι γούνες, που χρησιμοποι-

ούν στην Ανατολή, τους απαγορεύονται. Αν τυχόν βρίσκόντουσαν σύζυγοι αρκετά αδύναμοι, ώστε να χαλαρώσουν αυτές τις συνήθειες, θα τους κατηγορούσαν και θα τους ανακαλούσαν στην πατροπαράδοτη τάξη, αν επέτρεπαν οποιαδήποτε πολυτελή εμφάνιση στις γυναίκες τους. Εκείνες τις γυναίκες, που τις φέρνουν στην πόλη τους με γάμο από άλλα γειτονικά μέρη, τις υποχρεώνουν να φορέσουν το δικό τους το ντόπιο μάλλινο ύφασμα, για να μπορούν να κατοικήσουν στην Ανωβλαχία. Αν ένας άνδρας ντύνεται με τη χρυσή και ακριβή φορεσιά των Σκιπετάρηδων, αν εγκαταλείπει την πατροπαράδοτη ατμόσφαιρα, θεωρείται από τους συμπατριώτες του άτομο αναξιόπιστο και χάνει την εκτίμηση κι εμπιστοσύνη τους. Τέτοιες είναι οι συνήθειες αυτής της φυλής. Όσο για την χρηστότητά τους, την τιμιότητά τους, αυτή έχασε από την παλιά της καθαρότητα από τότε που πολλοί από τους εμπόρους ρίχτηκαν στο κυνηγητό υψηλών εμπορικών κερδών, όπου η αρετή και η τιμιότητα φαίνονται να παραπαίνουν.

Το φυσικό παρουσιαστικό των Μεγαλοβλαχιτών έχει ισχυρότερη σφραγίδα της φύσης, ενώ τα έθιμά τους διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τις εθνικές τους παραδόσεις. Και οι άνδρες και οι γυναίκες έχουν συνήθως μια δομή κοντόχοντρη και δυνατή. Ακούραστοι κι ανεπηρέαστοι από τις αλλαγές των εποχών του έτους, τους αρέσει το ίδιο η ζέστη και το κρύο. Αντέχουν και στα δύο. Μοιάζουν σ' αυτό με τα βουβάλια,

Ελληνικός χορός, λιθογραφία του Théodor Leblanc, «Σχέδιο εκ του φυσικού», Παρίσι, 1833.

με τα οποία κίολας τους συγκρίνουν οι Έλληνες. Ακοινώνητοι και θάλεγε κανείς πως είναι γεννημένοι για δουλειά. Οι γυναίκες τους είναι σκληραγωγημένες όσο και οι άνδρες, έχουν στην όλη φυσιογνωμία τους κάτι το αλλόκοτο και όταν φτάσουν σε μια ορισμένη ηλικία, εξασκούν το επάγγελμα του αχθοφόρου σ' όλες τις πόλεις της Ηπείρου. Κάνουν τις πιο κοπιαστικές και βαριές αγγαρείες, σηκώνουν στους ώμους τους βάρη, τροφοδοτούν με υλικά τους μαστόρους οικοδομών και γενικά εξασκούν τα πιο κουραστικά και βαριά επαγγέλματα, λες και είναι φτιαγμένες γι' αυτά και ό,τι ταιριάζουν στις φυσικές τους δυνάμεις. Τα πάντα μπορούν να κάμουν, και τις πιο βαριές δουλειές, αρκεί να κερδίζουν χρήματα.

Ανάμεσα στις εύπορες τάξεις δεν υπάρχει καμία διάκριση των φύλων. Στις γυναίκες δεν βρίσκουμε καθόλου αυτό το εφήμερο, έστω, άνθος της ομορφιάς, που χαρακτηρίζει τις Ελληνίδες, αλλά όλες τους έχουν

φαρδείς ώμους, αναπτυγμένο στήθος, δυνατά μέλη, φτιαγμένα για δουλειά, αίμα βαθυκόκκινο και αδρά χαρακτηριστικά. Επίσης λένε ότι ποτέ ο Σουλτάνος δεν έψαξε να βρει οδάλισκες για το χαρέμι του, ανάμεσα στις Βλάχες της Ηπείρου. Αν τα χέρια των γυναικών των Βλάχων είναι ανασκαμμένα από τις χιονίστρες και το αθλητικό και γεροδεμένο σώμα τους δεν είναι καλό για να τις κάνει καλλονές κατάλληλες για το σουλτανικό σεράι, οι παραδόσεις τους, όμως, και ο τρόπος ζωής τους τις κάνει πάντα καλές και ευσεβείς χριστιανές, έντιμες για την καθαρότητα των εθίμων τους.

Ο βιοτεχνικός πληθυσμός αυτής της περιοχής είναι ο πιο σημαντικός και παρατηρούμε ότι και τα περισσότερα από τα χωριουδάκια της Ανωβλαχίας έχουν επίσης μεγάλο ενδιαφέρον, γι' αυτό και δίνουμε πιο κάτω πίνακα αυτών των χωριών: Το μέρος του διαμερίσματος του Μαλακασίου, μέσα από το οποίο χάραξα ένα δρομολόγιο μέχρι τους

Καλαρρύτες, υποδιαιρείται στον κάμπο ή κοιλάδα, που περιλαμβάνει τη νότια περιοχή της πεδιάδας των Ιωαννίνων και μέχρι τη γέφυρα του Δρίσκου. Στην περιοχή αυτή μετρούμε τα χωριά που αναφέρονται τον πίνακα κι ακόμα υπάρχουν και τέσσερα μοναστήρια που αυτή τη στιγμή τα υπηρετούν δεκαοχτώ μοναχοί.

Τη διαίρεση των Κατανοχωριών την περιγράφω μιλώντας για την Αθαμανία. Στο δρόμο που ακολουθήσα συνάντησα τα χωριά που αναφέρω πιο πάνω και το μοναστήρι του Προδρόμου που έχει οχτώ μοναχούς. Τέλος, στην υποδιαίρεση, που ονομάζεται Όρη, δηλαδή βουνά, και η οποία περιλαμβάνει τον Πολυανό και το Συρράκο, βρίσκεται, το πλούσιο μοναστήρι της Κοσσοβίτσας, που συντηρείται από εισοδήματα ακινήτων του και από εισφορές, με συνολικό χρονιάτικο εισόδημα εξήντα χιλιάδες φράγκα.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΩΝ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ: Αποσπάσματα από το βιβλίο «ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ» του Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ (Τόμοι Α & Β, 1856)

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΤΩΝ ΤΕ ΟΜΟΡΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΙΑΛΥΡΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΔΙΑΤΡΕΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑ ΣΕΙΡΑΝ

ΤΑ ΕΝ ΑΥΤΑΙΣ ΣΥΜΒΑΝΤΑ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΥΝΤΗΡΙΟΥ ΕΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1854.

ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ

ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΑ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΟΓΡΑΦΙΚΗΝ,
ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΚΕΙΜΕΝΩ
ΕΝΔΙΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ, ΠΟΛΕΩΝ, ΚΩΜΩΝ, ΚΑΙ
ΘΕΣΚΩΝ, ΠΡΟΣ ΔΕ ΤΟΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΝ
ΕΚΘΕΣΙΝ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ.

ΔΙΕΦΗΜΕΝΗ ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΔΥΟ

ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΗ ΥΠΟ Π. Α. Π.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΕΡΜΟΥ. ΑΡΙΘ. 212.

1856.

Τόμος Α', Σελ. 349, Επανάσταση 1821

107. Κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον στρατὸν συγκείμενον ἐξ ὁσμυ-
λίδων καὶ Ἀλβανῶν μέχρι 5^ῃ χιλιάδων ἐπεμψεν ὁ στρατάρχης πρὸς
ἀποκρουσιν τῶν εἰς τὰς κόμας Σερβῶν καὶ Καλαβρῶν ἀπελθόν-
των καὶ ἀπερχομένων ὁπλαρχηγῶν, Στούρνάρη, Γώγου, Βάγκου
καὶ Κουτελίδου. Εἰς τὰς κόμας δὲ πάντας ὡς εἰς θέσιν ὀχυρὰν
ὑπάρχον ἤδη καταφυγόντες πλείστοι ὅσοι εὐκατάστατοι Ἰωαννίται,
ἔχοντες μεθ' ἐκείνων τὸ ἀξιολογώτερον τῆς κινήτης περιουσίας των.
Πρὶν ἢ προλάβωσιν οἱ ἀνωτέρω ὁπλαρχηγοὶ, ἵνα συγκεντρωθῶσιν
εἰς τὰς ἀναγκαίας θέσεις, ἐπέπεσε κατὰ τὴν 25 Ἰουνίου ὁ Ὀθω-
μανικὸς στρατὸς καὶ ὡς ἐκ τῆς αἰφνιδίας ἐπιθέσεως τοῦ (1) οἱ ἐν
Σερβίᾳ καὶ Καλαβρίᾳ Ἰωαννίται καὶ ἐντόποι μὲν πρὸς ἐκείνους,
ἵνα διαφύγῃσι τὴν αἰχμαλωσίαν φεύγοντες πρὸς τὴν Ἀμφιλοχίαν
καὶ Λθαμανίαν, καὶ ἐγκαταλείψαντες πᾶσαν τὴν περιουσίαν των,
ἥτις ἐχρησίμευσε καὶ συνέτεινε πολὺ πρὸς διάσωσιν τῶν φυγόντων,
καθότι ὁ Ὀθωμανικὸς στρατὸς περὶ τὴν λαφυραγωγίαν (ἥτις
ὑπῆρχεν ἀνυπολόγιστου ἀξίας, διότι τὰ πλουσιώτερα πράγματα τῆς
πλουσιωτάτης τῶν Ἰωαννίνων πόλεως ἐκεῖ ἤδη ἦσαν συσσωρευμένα)
ἔδωκεν ἱκανὸν καὶ εἰς τοὺς φεύγοντας, ἵν' ἀπομακρυνθῶσι καὶ δια-
θῶσι μέχρι θέσεων ὀχυρῶν, ἃς περ καταλαβόντες οἱ ἐρχόμενοι πρὸς
ἐπίσχυσιν τῶν Καλαβρῶν ὁπλαρχηγοὶ Γώγος καὶ Κουτελίδου ἀν-
τέκρουσαν τοὺς Ὀθωμανοὺς, ὅσοι μετὰ τὴν λαφυραγωγίαν ἔδραμον
εἰς καταδιώξιν τῶν φυγόντων.

(1) Λέγεται, ὅτι τινὲς τῶν Ἰωαννινοῦ καὶ Κραφίτων μετ' αὐτοὺς διαφυγόντων,
ἐδηγόσαντες τοὺς Ὀθωμανοὺς διὰ τῶν ὁρίων των κατὰ τοὺς Σερβῶν, ἐν ᾧ οἱ Ἕλληες
ἐπορεύοντο εἰς τὴν θίαν, δὲ ἢ εἰς τὴν κόμην ταύτην ἐξ Ἰωαννίνων ἀνέρχοντο,

Τόμος Β', Σελ. 69 καὶ 70

Καλαβρῶται.—Πόλιςμα τῆς Ἡπείρου κείμενον ἐπὶ ὄρους καλου-
μένου κοινῶς Πολυάνα, ὑπερ εἰκάζεται εἶναι τὸ πάλαι Πολύαινον.—
Πλησίον τῶν Καλαβρῶν διαστήματι τεσσάρων ὥρων ὑπάρχει τὸ
ὑψηλότερον ὄρος τῆς Πινδικῆς σειρᾶς καλούμενον Κακαρδίτζα, ἐξ
οὗ καθορᾶται τὸ Αἰγαῖον καὶ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Οἱ Καλαβρῆται
εἰσι καταγωγῆς Βλαχικῆς, οἵτινες πρὸ καιροῦ ἐξηγενησθῆσαν
παρὰ πᾶσαν ἄλλην κοινότητα, τῶν ἐν Ἡπείρῳ καὶ Θεσσαλίᾳ ὁμο-
φύλων των. Τὸ πόλιςμα αὐτὸ κατὰ τὴν Ἀληπατραλικὴν ἐποχὴν
ἤμαζεν ἐπὶ πληθυσμῷ, πλούτῳ καὶ οἰκήμασι λαμπροῖς, ἐμπορευο-
μένων τῶν κατοίκων του κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐν οὗ ἐλλείψει ἀγοραῖς
τῆς Εὐρώπης.—Καθ' ἣν καιρὸν ἐπολιορκεῖτο ὁ Ἄλφης, καταφυγούσων
εἰς Καλαβρίδας ὡς εἰς ἀσφαλὲς μέρος πολλῶν Ἰωαννιτικῶν οἰκογε-
νειῶν μετὰ τῆς ἐμμετακομίσεως περιουσίας των, ἐπειδὴ μετ' ἐλλείπον
ἐφάνησαν σημεῖα ἐπικινετικά, αἰφνης οἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ Ὀθω-
μανοὶ ἐπέπεσον καὶ κατέστρεψαν τὴν πόλιν, μέχρι ἐρημώσεως.
Ἀκολουθῶς ἐλίγῳ κατ' ἐλίγον ἐπανάκαμψάν τινες τῶν διασωθέντων
κατοίκων, καὶ ἤδη οἰκουμένη μὲν ἐνοικεῖται ὑπὸ τοῦ ἡμίσεως τῶν
πρώην ἐνοίκων, ὧν οἱ πλείστοι εἰσὶν ἐνδεεῖς καὶ χειροβιώτοι. Ἡ χρο-
σοχικὴ τέχνη οὐσα ἄλλοτε ἀποκλειστικὸν οὕτως εἶπεν ἐπιτήδεμα
τῶν Καλαβρῆταιων, καὶ πόρος οὐσιώδης εἰς πλείστους αὐτῶν, δια-
τηρεῖται εἰσέτι ἐνασχολοῦσα καὶ συντηροῦσα οἰκογενεῖας τινὰς ἐχού-
σας πατροδιδασκὸν τὴν τέχνην ταύτην (Δ'. 20. Ε. 105).*

*Σ.Σ. Το ὀρθόν εἶναι Ε'. 107

Τόμος Α', Σελ. 186 καὶ 187, Ἔτος 1479

20. Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ οἱ ἐν τοῖς μεθορίοις τῆς Ἡπείρου καὶ
Θετταλίας Βλάχοι, διατηρήσαντες τὴν αὐτονομίαν των ἐπὶ ἱκανῷ
διαστήματι, καὶ θεωροῦντες ἤδη, ὅτι ἐμελλον, ἵνα ὑποταχθῶσιν
ἀναποφύκτως καὶ καταστραφῶσιν ἐνεκεν τῆς περαιτέρω ἀντιστά-
σεως των ἀπεφάσισαν αὐτορμήτως τὴν ὑποταγὴν των ὑπὸ ὄρον τοῦ
δοικεῖσθαι ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς κατὰ καιρὸν Βασιλομήτορος, ὑπερ
ἐπιτυχόντες διετήρησαν εἶδος δημοκρατικοῦ τινος πολιτεύματος,
ζῶντες ἀδελφῶς καὶ ἀνεπηρέεστος, ἐν ᾧ οἱ γειτνιάζοντες ἐμόρφη-
σκει ὑπῆρχον ἐκτεθειμένοι εἰς μυρία δεινὰ (1).

(1) Τὸ τοιοῦτον πολιτεῖμα καὶ το ἀνεπηρέεστον διετήρησαν αἱ περὶ τὸν ὁ λόγος βλα-
χικαὶ κοινότητες μέχρι τῆς Στρατιάς τοῦ Ἀλφ. Πασᾶ, διὰ καὶ αὐτὰ ἀποστερηθεῖσαι
τῶν προνομίων των, ἐκτῶντο ἐκ τῆς διακρίσεως ἐκείνης, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ χῆραι. Διέ-
πρην διὰ μεταξὺ αὐτῶν αἱ κομποῦλεις τοῦ Μετσόβου, τῶν Καλαβρῶν, καὶ Σερβῶν
αἱ ἀξιολογώτεραι καὶ μέχρι τῆς σήμερον. Εἰς τὰ ὑπομνήματα τῆς συλλογῆς τοῦ Κου-
ταρᾶ ἀνενώνισται τὸ ἐπόμενον περιεργον συμῶν περὶ τῶν Καλαβρῶν. Τινὲς τῶν
παίδων, τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ παιδομαζώματος (1880) λαβέντων ἐκ τῶν Καλαβ-
ρῶν, μετὰ τὴν ἀλλοθρονησίαν των, ἐπίστρεψαν εἰς Καλαβρίδας, καὶ ἐκεῖ ἐγκά-
σαντες ἐξήλθον, ἵνα νυμφιῶσιν μετὰ γυναικῶν συμπατριωτῶν. Μετ' ἐλίγον δ' ἤρ-
ξαντο, ἵνα περιφρονῶσιν, ὑβρίζωσι, δέρωσι, καὶ ἀδικῶσι τοὺς συμπατριώτας των, οἵτινες
μὴ δυνάμενοι ὑποφέρειν τοῦτο, ἐπακάλισθον τὴν συνδρομὴν τῆς Βασιλομήτορος, ἥτις
ἐσπευσεν, ἵνα ἐκδοθῇ ἐντονος διαταγὴ πρὸς καταδίωξιν τῶν καταπιστῶν τῆς κόμης,
ἐκείνης. Διωθέντες οὕτω πως οἱ ὡς εἰρηται. Βλαχόπουροι μετέβησαν εἰς Χαλκίαν τῆς Θεσ-
σαλίας, εἴτα εἰς Κόρυν, καὶ εἴτα εἰς Βελίτσαν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτῶν τῶν χωρίων
ἀποδιωχθέντες ἀπεκατεστάθησαν τέλος πάντων εἰς τὴν Βεντίσαν, κομποῦλιν Θεσσαλι-
κῶν, ὅπου διέμειναν πληθυνθέντες μέχρις 100 περίπου οἰκογενειῶν. Τούτων τὴν ὁρα-
σίαν καὶ βλάτων τὰ ἤδη καὶ τὴν γλῶσσαν. Ἐσχάτως δὲ πολλὰ πῶντες παρὰ τῶν
λυστῶν τῆς Θεσσαλίας, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀφερῶν βλαδῶν καὶ καταπίεσιν,
ἀπῆλθον εἰς Τρίκαλα, Καρδίτσαν καὶ Καστανίαν.

Γράφτηκε... Λέχθηκε...

Η ορεινή χώρα

Ο δρόμος της αστυφιλίας, το φαινόμενο
της μετακίνησης και μόνιμης εγκατά-
στασης των ορεινών κτηνοτροφικών πληθυ-
σμών στα μεγάλα αστικά κέντρα, ήταν μια
φυγή, εσπευσμένη απομάκρυνση από το
πατρικό βίος. Δεν παρακίνησε τον πολύπι-
θο λαό μας η αλαζονεία της ζωής της πόλης,
μήτε η απλοϊκή βεβαιότητα της αιώλης, της
μετέωρης ευτυχίας, αλλά η αδήριτη ανάγκη
της επιβίωσης, της διατήρησης στη ζωή.
Ο κάτοικος της ορεινής χώρας έβλεπε όλα
τα στοιχεία του βίου του στραβά, άβολα
και αδιέξοδα. Οι καταστάσεις «αγώνας ξω-
μάχου» και «ανύπαρκτο μεροκάματο» ξε-
πηδούν από κάθε καθημερινή σκληρή ε-
μπειρία. Ο αστός υπάλληλος, της όποιας
διοικητικής υπηρεσίας, με το μάτι, την εκτί-
μηση και τις ενέργειές του έβλεπε τον ξώ-
μαχο ως άτομο συνδεδεμένο με σκληρές
συνθήκες ζωής. Η γκρίζα ζωή και η τεφρή
προοπτική της είναι φυσικό γεγονός, σαν
την καταγίδια, μη ανατρέψιμο!!

Έτσι μέχρι σήμερα η ορεινή χώρα δεν έχει
δει υπεύθυνα, ουσιαστικά, δυναμικά μέτρα,
για την ανάπτυξή της, την πρόδο της: ε-
πιστημονική, τεχνολογική, πολιτιστική. Τι
παράτηρούμε; Μπαλάντα, πρόχειρα, μι-
σά! Γιατί; Για να μη λένε, ότι αδιαφορούμε.
Είτε λένε, είτε δε λένε, η αδιαφορία είναι δε-
δομένη, σίγουρη «φευ».
Για να είμαστε σαφείς ας δούμε τον όρο ο-
ρεινός. Το επίθετο: ορεινός, -ή, -όν είναι αρ-
χαιοελληνικό, είναι δυναμάρ των Αρχαίων
Ελληνικών που ορισμένοι εχθρεύονται, διότι
η πολύ παλιά μορφή της γλώσσας μας
μορφώνει: ε λ ε υ θ έ ρ ο υ ς α ν θ ρ ω π ο υ ς.

[< αρχ. ορεινός < όρος (=το βουνό)].
Ορεινός σημαίνει βουνίσιος. Όταν λέμε: ο-
ρεινός, είναι οι περιοχές, που έχουν πολλά
βουνά. Ορεινός είναι ο ορεισίβιος, ο ξωμά-
χος, ο άνθρωπος του βουνού. Ορεινός το-
πίο σημαίνει τοπίο γεμάτο βουνά.
Σήμερα, η ορεινή χώρα ρήμαξε, κυριολεκτι-
κά ρήμαξε, αφανίστηκε, καταστράφηκε. Η
φυγή του πληθυσμού ρήμαξε τον τόπο. Αί-
τιοι είναι πολλοί και η κατάρρα συντελείται
τις τελευταίες δεκαετίες. Τώρα, αυτή τη
στιγμή που γράφονται αυτά, το ανοσιούρ-
γημα παραμένει και ο ωχαδερφισμός, το να
αποφεύγει κανείς να αναλάβει τις ευθύνες
του, δικαιολογημένα εξοργίζει κάθε συνετό.
Η άρρωστη, η ηθικά νοσηρή σκέψη: «Αυτή
είναι η μοίρα μας, τι να κάνουμε, δεν γίνε-
ται αλλιώς, διαφορετικά. Τι να ξοδέψει το
κράτος για τα βουνά, λεφτά χαμένα!!!»,
συνχά ακούγεται χαμηλόφωνα, συνομοτι-
κά και κατὰ κανόνα εφαρμόζεται στην
πράξη.
Η παραπάνω θέση δείχνει το μέγεθος της
πλάνης μας, σε τομέα πρόκοπής της χώ-

ρας μας. Το περίεργο είναι η αδυναμία μας
να λογαριάζουμε ποιο είναι σπουδαίο και
ποιο ασήμαντο, ποιο συνετό, ποιο ασύνετο,
ποιο ποταπτό και γελοίο και πιο ευτελές, τι-
ποτένιο! Με όλα αυτά διαφαίνεται καθαρά
η αποδοκιμασία, η απόρριψη του δημιουρ-
γικού τρόπου ζωής. Η αλήθεια είναι απ' τη
φύση της πικρή. Η πραγματικότητα είναι
ωμή, καθαρή, γυμνή. Πρέπει να λέγεται κι
ας μη μας είναι άρεστή για να αντιμετωπι-
στεί σοβαρά, υπεύθυνα, δυναμικά.

Ο διάλογος, η μέθεξη, η ψυχική συμμετοχή
με το ζέον πρόβλημα: «Ορεινή χώρα» ση-
μαίνει γκρέμισμα σ' ένα εμπόδιο άγνοιας,
που δεν επιτρέπει και δυσχεραίνει την
πρόοδο της διαδικασίας. Ποιος θα γκρεμί-
σει την άγνοια, την έλλειψη γνώσης ή ενη-
μέρωσης για την ορεινή χώρα; Ο αρμόδιος,
ο ειδικός προσωπικά, όχι με άσχετους α-
ναρμόδιους και χρονοβόρες επιτροπές, πα-
ραεπιτροπές και συνεδριάσεις επί συνε-
δριάσεων. Λέπτε συχνά η γνώση της πραγ-
ματικότητας και κοντά σ' αυτή «.....μύρια
κακά». Σαφώς λείπουν και πλείστα άλλα!
Συγκεκριμένα: το κεφαλοχώρι της Πίνδου
Καλαρρύτες σε εποχές παλιές έτρεφε
36.000 (τριάντα έξι χιλιάδες) πρόβατα στα
ονομαστά βοσκοτόπια του από την άνοιξη
μέχρι το Φθινόπωρο. Τα ζωντανά με τους
προβατοτρόφους ξεχειμώνιαζαν στη Θεσ-
σαλία. Η έλλειψη ενδιαφέροντος της Πολι-
τείας σ' όλο της το μεγαλείο ρήμαξε αυτό
τον ορεινό πλούτο. Θυμίζω λίγες απ' τις
ελλείψεις: Δρόμοι για τη μεταφορά των
προϊόντων γάλακτος, στοιχειώδη μέσα δια-
μονής στις θερμές βοσκές των τοσιάνη-
δων, τυροκομεία (εργαστήρια του τυροκό-
μου) ψυγεία κλπ.

Μέχρι το καλοκαίρι του 2003 τα βουνά των
Καλαρρύτων της Πίνδου είχαν ζωικό κεφά-
λαιο 17.000 (δέκα επτά χιλιάδες) πρόβατα.
Μερικούς απ' τους βασικούς λόγους τους
ανάπτυξης παραπάνω.
Το πάρα πολύ δυσάρεστο συνέβη την άνοι-
ξη του 2004. Τρεις χιλιάδες (3.000) πρόβα-
τα, δεν ανέβηκαν για θερμικές βοσκές στα
βουνά μας. Ξέρετε, τι σημαίνει αυτό; Φευ,
ότι βρισκόμαστε στα πρόθυρα, δηλαδή στο
στάδιο του αφανισμού του ζωικού κεφα-
λαίου της ορεινής μας χώρας, με ό,τι αυτό
συνεπάγεται!
Δεν φτάνουμε, λες και βαδίζουμε γύρω
από το θάνατο, όπως οι πεταλούδες γύρω
απ' την αναμμένη λάμπα, που την αντιλαμ-
βάνονται για ήλιο. Ο πραγματικός ήλιος
δεν είναι το φως της λάμπας των πόλεων,
αλλά ο ήλιος της Πίνδου!
Ο θάνατος της ορεινής χώρας δεν είναι πα-
ραδεκτός, είναι όλεθρος, καταστροφή. Τα
βουνά μας, είναι ό,τι υπάρχει μέσα μας, η
ψυχή μας, τα αγαπάμε. Αυτά μας έδωσαν

ανθρώπους κύρους που δόξασαν και κρά-
τησαν στα πόδια του τον τόπο: Ήρωες
στις μάχες του πολέμου και της Ειρήνης.
Ευσεβείς ρασοφόρους, διδάρχους κύρους,
καλλιτέχνες (δημιουργούς έργων τέχνης)
διεθνούς ακτινοβολίας, εμπόρους, τεχνίτες,
εργάτες σημαντικούς ... πατριώτες. Αυτή η
εθνική δεξαμενή να μη χαθεί.
Η ορεινή χώρα πρέπει να ζήσει.

Ιωάννης Γ. Θεοχάρης
Τ. Λυκειάρχης

Το κείμενο αυτό δημοσιεύθηκε στην εφημε-
ρίδα «Πρωϊνός Λόγος» στις 3-12-2004 και
μας απεστάλη για δημοσίευση από τον
συγγραφέα.

Η Ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου, αίτημα χρό-
νων των κατοίκων της Βορειοδυτικής
Ελλάδος, είναι πια γεγονός. Η γέφυρα, που
παραδόθηκε το περασμένο καλοκαίρι στην
κυκλοφορία, μας φέρνει πιο κοντά την
Ήπειρο. Τέρμα οι καθυστερήσεις σε αυτό
το σημείο, μπορούμε πια να ταξιδεύουμε,
χωρίς το φόβο του αποκλεισμού. Το ΘΗ-
ΡΙΟ νίκηθηκε!
Η γέφυρα, η οποία τιμητικά φέρει το όνο-
μα του Χαρίλαου Τρικούπη, έχει μήκος
2.252 μέτρα, πλάτος καταστρώματος 27,2
μέτρα, διαθέτει δύο λωρίδες κυκλοφορίας
ανά κατεύθυνση, καθώς και μία επιπλέον
λωρίδα εκτάκτου ανάγκης και πεζοδρόμιο.
Ο χρόνος που απαιτείται για το πέρασμα
από το Ρίο στο Αντίρριο και αντίστροφα εί-
ναι 4 λεπτά, ενώ η μέση ταχύτητα των αυ-
τοκινήτων είναι 80 χλμ. την ώρα. Το αντίτι-
μο των διόδων ανέρχεται σε 9, 70 ευρώ,
ενώ υπάρχει ευνοϊκή τιμολογιακή πολιτική
για τους ασχυνούς χρήστες της γέφυρας, με
εβδομαδιαίες και μηνιαίες κάρτες. Από τη
γέφυρα διέρχονται καθημερινά 10.000 οχή-
ματα, ενώ τις μέρες αιχμής ο αριθμός των
αυτοκινήτων αγγίζει τις 25.000 οχήματα.
Ωστόσο, το μεγάλο και χρήσιμο αυτό έργο,
θα αποδειχθεί μικρό, εάν δεν συνδυαστεί με
παραλληλά έργα, όπως τη σιδηροδρομική
σύνδεση και την κατασκευή της Ιόνιας Ο-
δού (Δυτικός Οδικός Άξονας), από Αντίρριο
έως Πάνανα.

Γιατί, μετά τη γέφυρα, ως τα Γιάννενα,
να...σε φυλάει ο Θεός. Εθνικός δρόμος λέγε-
ται, κατ' επιφάση, κατασκευασμένος σε
πιο αδιόλετες εποχές, ωστόσο σήμερα δεν
μπορεί να εξυπηρετήσει με ασφάλεια τους
διερχόμενους. Στενός, πολλές στροφές και
ανηφόρες, αλλά, το πιο σημαντικό, διέρχε-
ται μέσα από χωριά και πόλεις (Αγρίνιο,
Αμφιλοχία κ.λπ.).

(Εφημερίδα «ΠΥΡΡΟΣ», τ. 22,
Αύγουστος - Οκτώβριος 2004)

ΚΑΛΑΝΤΑ – ΚΑΛΗΜΕΡΙΑ

Κι ας τον καλησπερίσουμε τούτο μας τον Αφέντη.
Αφέντη μου πεντάφεντε πέντε φορές Αφέντη.
Πέντε κρατούν το μαύρο σου, κι οχτώ το σαλιβάρι
και δέκα σε περικαλούν, αφέντη καβαλάρη.
Καβαλικεύεις χαίρεσαι, πεζεύεις φανερώνεις.
Πηγάδια πετροπήγαδα κι αυλές μαρμαρωμένες.
Για δες τε τούτες τις αυλές, τις μαρμαροστρωμένες.
Κοιμάται χιούμα το φλωρί, και χιούμα τ' αλογάρι.
Και στον αχνό τ' αλογαριού κοιμάται ο γιός τ' αφέντη.
Στέκω σκοπολογίζομαι μα πώς να τον ξυπνήσω.
Φέρτε μου μήλα δώδεκα, κυδώνια δέκα πέντε.
Κι ένα κλωνί βασιλικό, ίσως και τον ξυπνήσω.
Ξύπνα, αγρύπνα αφέντη μου, ξύπνα σταυραετέ μου.
Να κοσκινήσεις τα φλουργιά να δριμονίσης τ' άσπρα.
Τούτος ο πύργος αφηλός, πύργος θεμελιωμένος.
Απ' έξω με το μάλαμα, και μέσα με τ' ασήμι.
Και πάνω στα κεράμιδα τ' ατίμητο λιθάρι.
Στάζουν τα κεραμίδια του σπυρί μαργαριτάρι.
Που κατεβαίνουν τα πουλιά πίνουν και ανεβαίνουν.
Και βρέχουν τη φτερούγα τους, και ραίνουν τον αφέντη.
Σα τι τραγούδι να του πω, τ' αφέντη να τ' αρέσει.
Να του το πω κληματαργιά έχει κόμπο στη μέση.
Να του το πω γαρουφαλιά π'ανοίγεται το Μάη.
Ας του πω τριανταφυλλιά, πουλιέται με το δράμι.
Εσύ 'σαι αφέντη μ' ευγενής, κι από βγενιά κρατιέσαι.
Από ευγενιά και απ' αρχοντιά κι από το πλούτον γένος.

